

Indhold:

De private husstandes forbrug.
Analyser på grundlag af
forbrugsundersøgelsen 1995-97..... 1

De private husstandes forbrug. Analyser på grundlag af forbrugsundersøgelsen 1995-97

1. Indledning

Fra og med 1994 gennemføres forbrugsundersøgelsen løbende på den måde, at der kommer en årlig opdatering. Hovedresultaterne fra denne opdatering offentliggøres i *indeværende serie* - senest i 1999:5 med tal opgjort i 1996-niveau. Samme artikel bringer desuden en metodemæssig beskrivelse, hvortil henvises.

Offentliggørelsen af hovedresultaterne vil årligt blive suppleret med en specialartikel, der går i dybden med et bestemt emne. Nærværende artikel er den første i denne serie specialartikler. Hermed følges traditionen om, at Danmarks Statistik på grundlag af forbrugsundersøgelsens righoldige materiale offentliggør mere analyseprægede artikler.

Denne artikel vil på forskellig måde søge at belyse de private husstandes forbrug - dets størrelse og sammensætning. Det må formodes, at de grundlæggende strukturer kun ændres relativt langsomt, således at artiklens konklusioner vil være gældende i flere år.

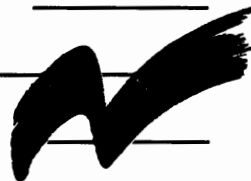
Artiklen præsenterer en lang række forskellige opgørelser, der suppleres med en tekstmæssig omtale af interessante sammenhænge etc. Forbrugsundersøgelsens datamateriale er så stort og bredt, at mange flere opgørelser kunne have været bragt. Andre interessante sammenhænge vil blive taget op i fremtidige specialartikler.

Endvidere er der som nævnt i afsnit 12 sidst i artiklen, mulighed for på servicebasis at få fremstillet yderligere specialopgørelser til forskellige analyseformål.

Ud over en opgørelse af forbruget i forskellige husstandstyper, giver tabellerne også et udvalg af andre oplysninger - fx om husstandsstørrelse, den samlede husstandsindkomst og betalte skatter. Disse tabeller giver ikke nogen udtømmende beskrivelse af de forskellige sammenhænge mellem fx indkomst og indkomstanvendelse - kun udvalgte hovedstørrelser medtages.

**Artiklens
indhold**

- Afsnit 2 beskriver afgrænsningen og grupperingen af forbruget
 - Afsnit 3 omhandler undersøgelsens enheder (husstande, personer mv.)
 - Afsnit 4 omtaler nogle begrænsninger for opgørelserne
 - Afsnit 5 belyser forbrugets afhængighed af forbrugsmulighed og indkomst
-

- Afsnit 6 analyserer forbrugets afhængighed af husstandens sammensætning, alder, køn mv.
- Afsnit 7 belyser forbrug og erhverv mv.
- Afsnit 8 belyser de geografiske forskelle
- Afsnit 9 tager udgangspunkt i boligen (ejerforhold, boligudgiftens størrelse, hvor længe man har boet i boligen mv.)
- Afsnit 10 belyser bilejerne i forhold til husstande uden egen bil
- Afsnit 11 omhandler alternative opdelinger af forbruget, herunder
 - Faste - ikke faste udgifter
 - Dagligvarer - udvalgsvarer - tjenesteydelser
 - Varige og ikke varige forbrugsgoder
 - Fødevarernes konserveringsform
 - Beklædning og fodtøj fordelt på køn og alder, samt
 - Forbrugets sæsonsvingninger
- Afsnit 12 omhandler endelig mulighederne for at få yderligere information, herunder servicemulighederne

2. Definition og klassifikation af forbrug

Forbruget defineres som *udgifter til varer og tjenester, der anvendes direkte til dækning af individuelle behov*. Denne definition følger den i nationalregnskabet benyttede - jævnfør bl.a. ENS 1995. Af forskellige årsager er der dog nogle få afvigelser i forbrugsundersøgelsens forbrugsafgrænsning i forhold til nationalregnskabets - se nærmere i ovennævnte artikel.

Definitionen skal ledsages af nogle få yderligere bemærkninger:

Forbrug og andre udgifter

På trods af at ordet *udgift* indgår i definitionen omfatter forbrugsundersøgelsens forbrugsbegreb også poster, hvor der ikke er tale om nogen egentlig betalt udgift. Især gælder dette for boligforbruget for ejerboliger, hvor der indgår en beregnet husleje svarende til hvad man skulle betale, hvis en bolig af samme størrelse, beliggenhed mv. i stedet havde været lejet.

Endvidere indgår en række øvrige naturalieindkomster som såvel indkomst som forbrug - det gælder fx værdien af privat brug af firmabil samt selvstændiges forbrug af varer fra egen produktion.

For køb af en række varige forbrugsgoder gælder, at husstandens indkomst ved salg af et tilsvarende gode indgår som et negativt forbrug - dvs. at hvis man fx bruger en tidligere bil som udbetaling ved køb af ny bil, indgår nettobeløbet som forbrug.

Ud over forbrug kan husstanden bruge penge på mange andre ting, herunder bl.a. skatter og renteudgifter samt pensionsopsparing og andre former for opsparing eller gældsnedbringelse. Specielt skal nævnes, at kontante gaver fra husstanden (til andre husstande eller fx til velgørende foreninger) ikke indgår som forbrug hos giverhusstanden - det sker først, når modtageren endeligt omsætter beløbet i varer eller tjenester. Tilsvarende indgår kontingenter til foreninger mv. heller ikke som forbrug hos husstandene, men indgår først som forbrug/konsum hos foreningerne, når de køber varer og tjenester. Endelig indgår bøder og visse stempelafgifter som en udgift for husstanden, som ikke klassificeres som forbrug.

Forbruget dækker kun husstandenes udgifter i deres egenskab af at være private husstande. Udgifter i forbindelse med husstandens erhverv indgår derfor ikke.

Forbrugsundersøgelsen dækker de private husstandes forbrug. Personer i forskellige former for fælleshusholdninger (fængsler, langtidsindlagte på hospitaler mv.) omfattes ikke.

Undersøgelsen dækker husstande med fast bopæl i Danmark. For disse husstande dækkes såvel forbrug her i landet som forbrug i udlandet. Omvendt dækker undersøgelsen ikke udenlandske turisters forbrug her i landet.

COICOP

Forbruget klassificeres i forbrugsundersøgelsen generelt efter den internationalt af FN fastlagte COICOP-nomenklatur (*Classification of individual consumption by purpose*), der er en formålsskategorisering. I den danske forbrugsundersøgelse er detaljeringsgraden meget større end fastlagt i COICOP. Der er derfor mange muligheder for at anvende alternative klassifikationer, hvilket der vil blive vist eksempler på i afsnit 11.

3. Forbrugsenhed og analyseenhed

Forbrugsenheden i forbrugsundersøgelsen er husstanden som økonomisk enhed - dvs. en gruppe af personer, der bor sammen og har en høj grad af fællesøkonomi. Dette forekommer rimeligt, da det jo ville være forbundet med store teoretiske og praktiske problemer at afgøre, hvorledes fx udgiften til boligen skulle fordeles mellem de enkelte beboere.

Der kunne for visse forbrugstyper være interesse for analyser på personniveau - fx ville ernæringsforskere mv. kunne være interesseret i at analysere, hvem i husstanden, der spiser hvad - men det giver datamaterialet ikke mulighed for. For en del udgifter til sundheds-, uddannelses- og børnepasningsydelser giver undersøgelsen dog mulighed for at opgøre udgifterne på personniveau, men dette vil ikke blive vist i denne artikel. For udgifter til beklædning og fodtøj kan undersøgelsen belyse, til hvem de pågældende varer er købt (køn og alder) - se side 35.

Opgørelse pr. husstand

Mens grundlaget for forbrugsundersøgelsen som hovedregel således er oplysninger på husstands niveau, vil det ofte være relevant at se på opgørelser på personniveau eller pr. forbrugsenhed.

Fx siger det ikke umiddelbart så meget, at en husstand med en indkomst på over 500.000 kr. har et samlet forbrug på knap 318.000 kr., mens en husstand med en indkomst på under 100.000 kr. kun har et forbrug på knap 81.000 kr. For ud over at adskille sig fra hinanden med hensyn til husstandsindkomst er der andre forskelle. Husstanden med den høje indkomst består således i gennemsnit af 3,1 person, mens husstanden med den lave indkomst i gennemsnit kun består af 1,0 person.

Opgørelse pr. person

Til analyseformål kan det derfor være mere hensigtsmæssigt at opgøre forbruget pr. person - i dette tilfælde vil forbruget i husstanden med den høje indkomst være på knap 103.000 kr. pr. person mod godt 77.000 kr. for husstanden med den lave indkomst.

Ved en velfærdsanalyse på grundlag af forbrug pr. person antages det indirekte, at alle personer har de samme behov uanset hvilken husstandstype, de tilhører. Denne antagelse er næppe holdbar.

Opgørelse pr. forbrugsenhed

For bedre at kunne sammenligne husstande af forskellig størrelse og sammensætning kan man derfor opgøre forbrug mv. pr. *forbrugsenhed*. Baggrunden er en antagelse om at en husstand bestående af flere personer har visse 'stordriftsfordele'. En husstand med flere personer kan dele en del af boligens areal og installationer, den kan foretage billigere storindkøb, hver person i husstanden 'behøver' ikke at have sin egen bil osv. For at opnå samme velfærdsniveau skal en husstand på 2 personer derfor ikke have et forbrug, der er dobbelt så stort, som husstanden på kun 1 person. Hertil kommer en antagelse om, at børn for at opnå samme velfærdsniveau ikke behøver at have et lige så stort forbrug som voksne (børn spiser måske mindre, ryger og drikker ikke, har ikke samme transportbehov osv.).

For at kunne sammenligne velfærdsniveauet mellem forskellige husstandstyper kan der derfor opstilles en såkaldt *ækvivalensskala*. En sådan skala har til formål at kunne omregne velfærdseffekten af forbrug eller indkomst i forskellige husstandstyper til sammenlignelige størrelser. Som enhed anvendes typisk *voksen-ækvivalenten*, altså forbruget for en husstand bestående af netop 1 voksen.

Der findes ikke nogen entydig måde at opstille en sådan ækvivalensskala på, så Danmarks Statistik har i forbindelse med forbrugsundersøgelsen valgt på baggrund af internationale anbefalinger at opgøre antallet af forbrugsenheder eller voksen-ækvivalenter i en husstand således: Den første person over 14 år tæller for 1, efterfølgende personer over 14 år tæller 0,5 og børn op til 14 år tæller 0,3. En husstand bestående af 2 voksne og 2 børn omfatter derfor i alt 2,1 forbrugsenheder. Denne skala omtales til tider som '*den modificerede OECD-skala*'.

Omregnet efter denne skala består den førnævnte husstand med en husstandsindkomst på over 500.000 kr. af i gennemsnit 1,9 forbrugsenheder, mens husstanden med indkomst under 100.000 kr. består af 1,0 forbrugsenheder. Forbruget pr. forbrugsenhed er derfor i den første husstand på godt 167.000 kr. pr. forbrugsenhed mod godt 79.000 kr. i husstanden med en indkomst på under 100.000 kr.

Det bemærkes, at valget af netop denne ækvivalensskala er noget arbitrært. Man kunne således hævde, at skalaen burde gradueres yderligere efter personernes alder (der er forskel på behovene for et barn på 4 år og et barn på 12 år, en pensionist på 70 år har ikke samme behov som en person på 30 år, der befinder sig i en etableringsfase, osv.). Endvidere burde 'stordriftseffekten' måske gradueres osv. Det kan nævnes, at Økonomiministeriet i sin publikation *Familier og indkomster*, der bygger på data fra lovmodellen, anvender en anden skala, der kun tager hensyn til husstandsstørrelsen og ikke til fordelingen børn/voksne - jævnfør publikationen side 34 ff., hvor der også foretages sammenligninger mellem forskellige skalaer.

4. Begrænsninger i analysemulighederne

I de følgende afsnit præsenteres en række tabeller til belysning af forbruget og dets sammensætning i forskellige husstande - hvor husstandene er grupperet enten ud fra oplysninger om husstanden som sådan (fx boligform) eller ud fra oplysninger om hovedpersonen (hovedindkomstmodtageren) - fx hovedpersonens erhverv.

Hvis målet er at belyse hvilke faktorer, der bestemmer forbrugets størrelse og sammensætningen, ville det ideelle være at foretage analysen på grundlag af observationer fra hver enkelt husstand (altså analyser på mikroniveau). I så fald ville man i regressionsanalyser og via andre statistiske værktøjer kunne isolere forskellige enkeltfaktorerens betydning.

Undersøgelsen kan ikke bruges på enkelthusstands-niveau

Desværre er forbrugsundersøgelsens materiale uegnet til sådanne analyser. Dette skyldes, at opgørelsen af det årlige forbrug for en enkelt husstand i undersøgelsen *ikke* kan anses for korrekt. For en stor del af forbruget bygger oplysningerne nemlig på husstandenes detaljerede regnskabsføring over alle udgifter i en periode på kun 2 uger. De indsamlede data er så ganget op til helårsniveau. For grupper af husstande giver dette nogle anvendelige gennemsnitstal, men på enkelthusstands-niveau kan man på ingen måde gå ud fra, at forbruget i en så kort periode som 2 uger svarer til gennemsnitsforbruget.

For fx de husstande, der har ført regnskab i december måned, ville undersøgelsen kunne vise, at de hver har købt for hvad der svarer til ca. 26 juletræer, mens omvendt husstande, der har ført regnskab i årets øvrige måneder, i undersøgelsen typisk overhovedet ikke vil være registreret med noget juletræsindkøb. Ser man på en større gruppe husstande, der har deltaget spredt ud over året, vil det tænkte juletræseksempel vise, at husstandene i gennemsnit har købt for hvad der svarer til ca. 1 juletræ hver. Det skal bemærkes, at dette problem ikke kun opstår for forbrugskomponenter, hvor der er sæsonudsving, men også for typer af varer, der købes sjældent - fx fordi de kan holde en længere periode. Det gælder fx beklædning, hvor det for den enkelte husstand i undersøgelsen vil være helt tilfældigt, om den netop har købt fx skjorter i 2-ugersperioden eller ej.

Dette forhold indebærer, at det *ikke* er muligt at gruppere husstandene efter størrelsen af deres forbrug bortset fra de tilfælde, hvor forbrugsoplysningerne bygger på interviewdata (typisk faste udgifter eller større enkeltkøb af varige forbrugsgoder mv), idet der i interviewet er spurgt om udgiften de seneste 12 måneder.

Stikprøven sætter begrænsninger

Ved analyserne vil man ofte støde ind i det problem, at den pågældende type husstande med bestemte kendetegn kun er repræsenteret ved få husstande i undersøgelsesmaterialet. Stikprøveusikkerheden vil derfor blive stor. Det medfører, at det normalt kun er muligt at belyse virkningen af en enkelt eller 2 faktorer på én gang (fx indkomst og erhverv).

Belyser ikke årsager

Ved analyserne er det vigtigt at bemærke, at undersøgelsen ikke umiddelbart giver oplysninger om *årsagerne* til, at forbruget mv. har en bestemt karakter i en bestemt husstandstype. Meget ofte er der tale om, at undersøgelsens forskellige baggrundsuplysninger er stærkt knyttet til hinanden (korrelerede). Fx er der en sammenhæng mellem indkomstniveau og det typiske ejerforhold til helårsboligen. Det kan derfor være svært eller umuligt at afgøre, om et bestemt forbrugsmønster skyldes indkomsten eller boligforholdene, eller måske noget helt tredje.

Opgørelserne i undersøgelsen består i gennemsnitstal for en gruppe husstande. Men det skal bemærkes, at sådanne gennemsnit kan dække over store forskelle inden for gruppen. Fx vil gruppen af husstande med kun én person bl.a. dække over såvel unge, der ikke har stiftet familie endnu, som enlige pensionister.

Endelig skal det nævnes, at fx en tabel hvor husstandene er inddelt efter indkomststørrelse, viser noget om situationen i det pågældende år. Derimod kan man ikke umiddelbart slutte noget om, hvordan en gruppe husstande vil reagere, hvis indkomsten ændres fra et år til det næste.

5. Forbrugsmulighed og indkomst

Det er oplagt, at en husstands faktiske forbrug er begrænset af dens forbrugsmulighed. Forbrugsmuligheden kan defineres som det beløb, som husstanden nogenlunde frit kan disponere over - dvs. som indkomsten minus skatter mv. plus mulighe-

den for at tære på formuen eller stifte gæld. Desværre giver undersøgelsen ikke mulighed for nærmere at belyse formuens eller gældens sammensætning. Det er derfor ikke muligt at beskrive i hvor høj grad et formuebeløb ville kunne frigøres til forbrug og dermed indgå i forbrugsmuligheden. I nedenstående oversigtstabel A er i stedet anvendt den faktiske positive eller negative nettoopsparing som led i forbrugsmuligheden, idet man kan sige, at forbrugsmuligheden i hvert fald er vokset med det beløb, som husstanden har haft mulighed for at låne eller nedbringe formuen med. I tillæg er den skattepligtige nettoformue angivet, uden at den dog indgår i beregningen.

Oversigtstabel A.

Husstandenes forbrugsmulighed

	Samlet husstandsindkomst					
	Alle	Under 100 000	100 000- 199 999	200 000- 299 999	300 000- 499 999	500 000 og over
	kroner pr. husstand					
Samlet indkomst	357 853	72 900	147 348	247 138	397 817	681 632
- Indkomstskatter mv.	112 573	16 538	37 152	72 096	123 474	231 677
- Private renteudgifter mv.	26 417	1 146	3 465	13 285	32 120	59 991
+ Nettoudbetaling fra kapitalpensioner mv.	1 325	0	204	513	3 818	758
= Beløb til rådighed	220 188	55 216	106 935	162 270	246 042	390 722
- Nettoopsparing	14 382	-26 658	-12 377	-6 273	17 125	64 004
= Forbrugsmulighed	234 570	28 558	94 558	155 997	263 167	454 726
- Bøder, visse gebyrer	137	55	64	88	188	215
- Gaver, velgørenhed	1 935	469	1 856	1 628	2 077	2 385
Heraf velgørenhed mv.	210	42	111	250	307	211
- Kontingent til foreninger	3 556	715	951	2 561	4 598	6 559
Heraf fagforening mv.	2 602	309	599	1 878	3 626	4 664
= Forbrug	200 178	80 635	116 441	164 265	222 054	317 557
Nettoformue ultimo 1996	245 603	-4 186	184 842	235 505	245 917	366 353
	procent					
Forbrug i pct. af forbrugsmulighed	97	98	98	97	97	97
Forbrug i pct. af beløb til rådighed	91	146	109	101	90	81

Det faktiske forbrug ligger for alle grupper meget tæt på den beregnede forbrugsmulighed.

Betragter man i stedet forbrugets andel af *Beløb til rådighed*, der ikke medtager opsparingen, ses at husstande med forholdsvis lav indkomst i vidt omfang supplerer indkomsten gennem negativ opsparing, mens det omvendte er tilfældet for husstande med forholdsvis høj indkomst.

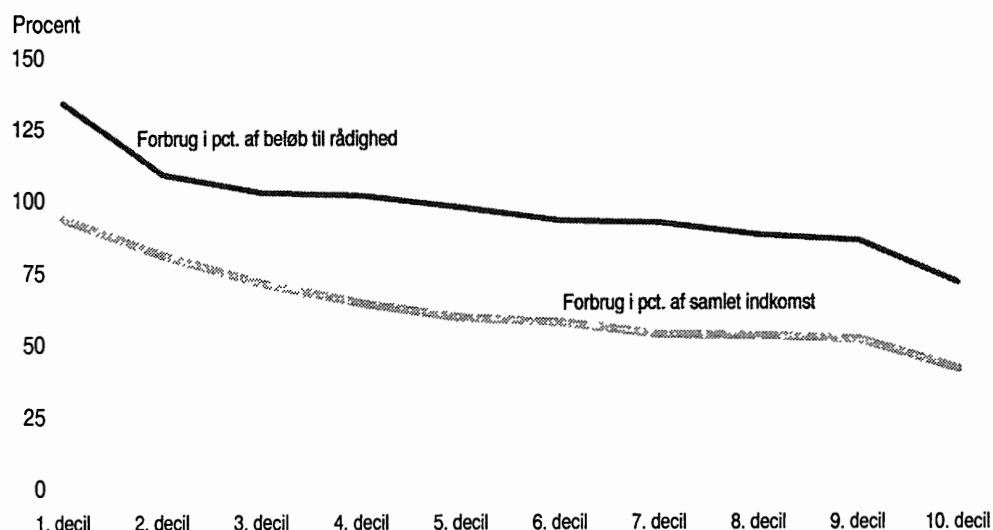
For alle husstande under ét udgør nettoopsparingen ifølge forbrugsundersøgelsen 14.382 kr. Af denne nettoopsparing udgør opsparingen vedr. pensionsordninger, hvor dispositionsfriheden er begrænset, knap 13.000 kr. For indehavere af ejerboliger vil endvidere opsparingen i huset i form af nettobetaling af afdrag på lånene være af en anseelig størrelse. Heller ikke denne form for nettoopsparing (positiv eller negativ) giver husstandene mange frihedsgrader på kort sigt.

Forbrug og indkomst

En meget vigtig komponent i forbrugsmuligheden er indkomsten. Figur 1 viser sammenhængen mellem indkomst og forbrug, idet husstandene er sorteret efter størrelsen af henholdsvis deres samlede husstandsindkomst og samlet rådighedsbeløb pr. forbrugsenhed.

Figur 1.

Sammenhæng mellem indkomst og forbrugsmulighed

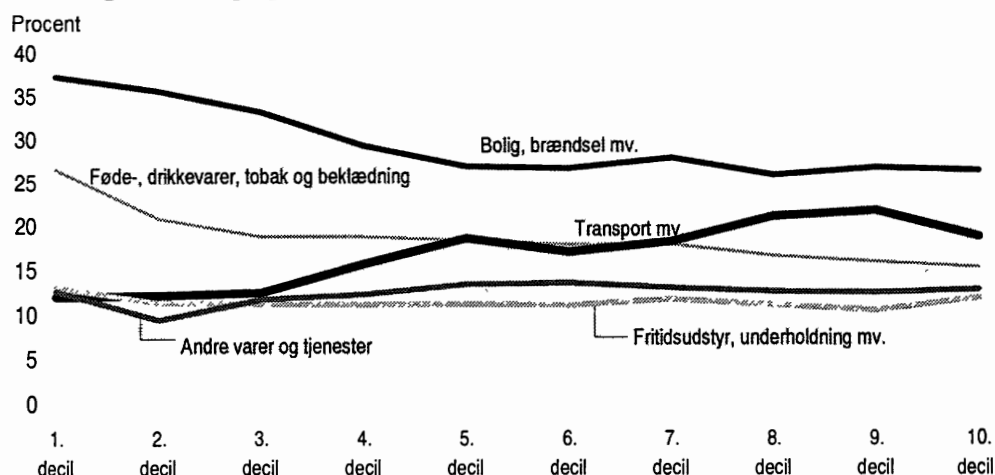
Inddelingen er sket i henholdsvis decil- og kvartilgrupper, dvs. at husstandene er sorteret sådan, at hver gruppe omfatter lige mange personer, og sådan, at 1. decil eller 1. kvartil omfatter henholdsvis den tiendedel eller fjerdedel, der har den laveste indkomst eller rådighedsbeløb, mens 10. decil henholdsvis 4. kvartil omfatter de personer, der har den højeste indkomst eller rådighedsbeløb pr. forbrugsenhed.

Det ses klart, at forbruget udgør en faldende andel af såvel den samlede indkomst som rådighedsbeløbet. Som procent af rådighedsbeløbet falder forbruget fra 133 pct. til 70 pct. og som procent af den samlede indkomst fra 93 pct. til 41 pct. Når andelen af rådighedsbeløbet er så stærkt faldende, er årsagen som ovenfor nævnt især at husstande med en forholdsvis lav indkomst har en negativ opsparing - de finansierer altså en del af forbruget gennem gældsstiftelse. Når analysen tager udgangspunkt i den samlede indkomst kommer hertil, at såvel skatter som andre udgifter (herunder private renteudgifter) udgør en voksende andel af indkomsten med stigende indkomst.

Ud over at husstandenes samlede forbrug hænger sammen med husstandenes indkomst, er der også markante forskelle i forbrugets fordeling på forbrugsgrupper, hvilket ses af nedenstående figur 2 og oversigtstabel B, hvor husstandene er ind delt efter den samlede indkomst pr. forbrugsenhed.

Figur 2.

Forbrugsfordeling og indkomststørrelse

Oversigtstabel B.

Forbrugsfordelingen i forskellige indkomstgrupper

	Alle	1. fjerdedel	2. fjerdedel	3. fjerdedel	4. fjerdedel
	procent				
Forbrug i alt	100	100	100	100	100
A Fødevarer	12	14	13	12	10
B Drikkevarer og tobak	6	6	6	5	5
C Beklædning og fodtøj mv.	6	5	6	6	6
D Boligbenyttelse	22	26	22	20	20
E Elektricitet og brændsel	7	8	7	6	6
F Boligudstyr, husholdnings-tjenester o.l.	6	5	6	6	7
G Medicin og lægeudgifter	2	2	3	2	2
H Anskaffelse af transportmidler	6	3	5	7	8
I Anden transport og kommunikation	11	8	11	11	12
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	11	12	11	11	11
K Andre varer og tjenester	12	10	12	13	12

Det ses bl.a., at fødevarer og drikkevarer mv. samt de boligrelaterede udgifter udgør en mindre del af det samlede forbrug blandt husstande med forholdsvis høj indkomst. Til gengæld vokser udgifterne til især køb og drift af transportmidler (egen bil) med indkomsten. For de øvrige forbrugshovedgrupper er billedet derimod mindre klart.

Som mulige forklaringer på forbrugsfordelingens indkomstafhængighed kan nævnes, at det er et kendt fænomen, at nødvendighedsvarerne, herunder fødevarer mv., vejer relativt tungest blandt husstande med forholdsvis lav indkomst. Selv om en husstand bliver dobbelt så velstående kan den jo normalt ikke spise dobbelt så meget eller dobbelt så dyrt.

Dette fænomen ses i forbrugsundersøgelsens statusbillede af situationen et enkelt år. Det genfindes ved tidsmæssige sammenligninger. For ca. 50 år siden (1948) udgjorde fødevarer mv. således godt 41 pct. af det samlede forbrug mens det i 1996 er faldet til ca. 18 pct. Og det samme fænomen kan ses, hvis man sammenligner situationen i Danmark med situationen i fattigere lande.

At boligudgiften falder relativt med indkomsten må nok især forklares ved 'stor-driftsfordele': en 'dobbelt så god' bolig er ikke dobbelt så dyr, hvorfor det er muligt at forbedre boligstandarden uden at udgiften behøver at vokse tilsvarende meget.

At netop udgifterne til transport er stærkt voksende med indkomsten skyldes naturligvis at de bedre stillede husstande i langt højere grad køber bil. Hertil kommer, at disse husstande samtidig som oftest består af flere erhvervsaktive med derfor af følgende relativt større transportbehov.

En anden måde at analysere forbrugets afhængighed af indkomsten er ved at se på, hvor stor en del af det samlede private forbrug, der tilfalder forskellige indkomstgrupper.

Dette er vist i oversigtstabel C, hvor husstandene igen er sorteret efter størrelsen af den samlede indkomst pr. forbrugsenhed. Hver gruppe omfatter derfor lige mange personer, og en ligelig fordeling af forbruget ville derfor medføre, at hver gruppe skulle forbruge en lige stor andel af det samlede forbrug. Men sådan er det ikke.

Oversigtstabel C.

Indkomstgruppernes andel af det samlede forbrug

	Alle	1. fjerdedel	2. fjerdedel	3. fjerdedel	4. fjerdedel
	procent				
Forbrug i alt	100	20	22	24	34
A Fødevarer	100	23	23	25	29
B Drikkevarer og tobak	100	23	22	24	31
C Beklædning og fodtøj mv.	100	18	22	25	35
D Boligbenyttelse	100	24	22	23	32
E Elektricitet og brændsel	100	24	23	23	30
F Boligudstyr, husholdnings- tjenester o.l.	100	16	19	24	40
G Medicin og lægeudgifter	100	21	25	22	32
H Anskaffelse af transportmidler	100	10	19	28	43
I Anden transport og kommunikation	100	16	22	25	37
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	100	21	21	24	33
K Andre varer og tjenester	100	17	22	26	35

Det ses, at mens den økonomisk dårligst stillede fjerdedel af befolkningen kun tegner sig for 20 pct. af det samlede forbrug, så bruger den bedst stillede fjerdedel 34 pct.

Det ses endvidere, at den skæveste forbrugsfordeling findes inden for gruppen *Anskaffelse af transportmidler* efterfulgt af gruppen *Boligudstyr, husholdningstjenester o. l.* Disse udgiftsområder kan opfattes som mere 'luksusprægede' i forhold til 'nødvendighedsvarer' som fødevarerne.

6. Forbrug og husstandssammensætning

Husstandssammensætningen - dvs. antallet af personer og den alders- og kønsmæssige fordeling - må antages at have en stor betydning for såvel det samlede forbrug som forbrugets fordeling, idet både behovene og forbrugsmulighederne er forskellige i forskellige husstandstyper. Til analyse heraf kan man inddеле husstandene efter en række kriterier.

Livsløbsgrupper

I oversigtstabel D er inddelingen sket efter såkaldte *livsløbsgrupper*. Denne gruppering bygger på en antagelse om, at man normalt kan opdele et menneskes liv i forskellige faser bestemt ud fra de familiemæssige relationer, som den pågældende indgår i.

I tabellen er alle personer på 18 år og over rubriceret som voksne. Det indebærer, at gruppen *Øvrige husstande*, der omfatter husstande med mindst 3 voksne, bl.a. omfatter parfamilier med en voksen hjemmeboende søn eller datter.

Husstande uden børn omfatter såvel husstande, der ikke har fået børn, som husstande, hvor børnene er blevet 18 år og/eller er flyttet hjemmefra.

Opdelingen bygger i øvrigt udelukkende på den aldersmæssige sammensætning. Grupperne bestående af 2 voksne med eller uden børn omfatter altså også 2 voksne af samme køn, og der tages ikke hensyn til den juridiske civilstand.

Oversigtstabel D.

Forbrugets fordeling i forskellige livsløbsgrupper

	Enlige under 60 år uden børn	Enlige 60 år og over uden børn	Enlige med børn	2 voksne uden børn, hoved- person under 60 år	2 voksne uden børn, hoved- person 60 år og over	2 voksne med børn	Øvrige hus- stande
	antal						
Antal personer i husstanden	1,0	1,0	2,5	2,0	2,0	3,8	3,6
	kroner pr. husstand						
Samlet indkomst	210 698	158 724	262 373	459 804	327 831	529 419	627 147
Samlet indkomst pr. forbrugsenhed	210 698	158 724	172 970	306 536	218 554	255 083	278 269
Forbrug i alt	127 397	112 878	188 558	236 815	195 111	282 804	311 459
A Fødevarer	12 157	13 419	25 181	25 929	23 914	36 974	38 830
B Drikkevarer og tobak	7 798	5 880	10 127	14 666	10 754	13 897	19 228
C Beklædning og fodtøj mv.	6 900	5 244	14 294	12 293	7 973	18 867	17 929
D Boligbenyttelse	30 519	36 252	43 613	47 813	47 750	51 815	59 214
E Elektricitet og brændsel	7 938	11 263	11 522	13 548	15 949	16 739	20 223
F Boligudstyr, hushold- ningstjenester o.l.	7 520	6 165	10 942	15 110	12 277	19 219	16 342
G Medicin og lægeudgifter	2 352	3 056	4 267	5 890	7 226	4 873	6 551
H Anskaffelse af transportmidler	5 765	2 479	3 285	20 258	14 570	19 040	17 742
I Anden transport og kommunikation	14 649	8 091	14 513	28 239	17 702	31 256	40 611
J Fritidsudstyr, under- holdning og rejser	16 840	10 900	25 756	26 043	18 243	29 863	36 829
K Andre varer og tjenester	14 960	10 129	25 057	27 027	18 755	40 261	37 959

Af tabellen ses, at der er stor forskel på husstandsindkomsten i de forskellige livsløbsgrupper, hvilket naturligvis delvis hænger sammen med forskellen i husstandsstørrelse. Men også når der ses på indkomsten pr. forbrugsenhed er der store forskelle, idet gruppen af enlige over 60 år, herunder enlige pensionister, har den laveste indkomst, mens gruppen bestående af 2 voksne uden børn under 60 år, hvor begge ofte er erhvervsaktive, har den største indkomst.

Sammenhængende med indkomstforskellene er der tilsvarende forskelle i husstandenes samlede forbrug og i dets sammensætning. Forbruget af fødevarer udgør således en større andel (13 pct.) i husstandene med børn, mens den laveste andel (10 pct.) findes blandt de enlige under 60 år.

For beklædning og fodtøj er det igen børnefamilierne der topper med 7-8 pct., mens den laveste forbrugsandel findes hos 2 ældre voksne.

Boligbenyttelsen udgør en væsentlig større del hos de ældre enlige (32 pct.) mod kun 18 pct. hos 2 voksne med børn.

Anskaffelse af transportmidler udgør en langt større andel i gruppen af 2 voksne uden børn (9 pct.) end blandt især de ældre enlige og de enlige med børn (2 pct.).

Fritidsudstyr, underholdning og rejser tegner sig kun for 9 pct. for de ældre enlige mod 14 pct. hos de enlige med børn og 13 pct. hos de yngre enlige.

Andre varer og tjenester, der bl.a. omfatter daginstitutioner for børn samt forsikringer, vejer tungest hos børnefamilierne (13-14 pct.).

Husstandens størrelse

En anden måde at analysere forbruget i forskellige husstandstyper er ved direkte at tage udgangspunkt i husstandsstørrelsen. Problemet herved er dog, at 2 husstande med samme antal personer kan have vidt forskellige forbrugsmuligheder - fx må den enlige med 1 barn jo klare sig med én indkomst mod den yngre parfamilie uden børn, der oftest har 2 erhvervsindkomster. Opdelingen viser da også, at den samlede husstandsindkomst først vokser med antallet af personer, men når man kommer op over 4, hvor de yderligere personer oftest er børn, falder indkomsten igen.

Den samlede indkomst pr. forbrugsenhed toppe ved 3 personer, idet der netop her i størst omfang netop er tale om 2 erhvervsaktive.

I øvrigt ses det, at husstande bestående af kun én person er hyppigst forekommende, idet de udgør 38 pct. af samtlige husstande. Husstande med 2 personer er også meget almindelige. Husstande med 3-4 personer udgør 25 pct. af alle husstande, mens under 4 pct. af husstandene har 5 eller flere personer.

Oversigtstabel E.

Forbrugets fordeling efter husstandens størrelse

	1 person	2 personer	3 personer	4 personer	5 eller flere personer
	antal				
Antal husstande i Danmark - tusinder	924	819	313	291	94
Antal personer i husstanden	1,0	2,0	3,0	4,0	5,2
	kroner pr. husstand				
Samlet indkomst	188 891	397 757	511 097	562 975	527 140
Samlet indkomst pr. forbrugsenhed	188 891	267 254	274 176	257 345	204 274
Forbrug i alt	121 305	217 418	267 574	300 389	291 229
A Fødevarer	12 686	24 878	33 013	39 522	42 426
B Drikkevarer og tobak	6 993	12 837	14 801	15 702	12 935
C Beklædning og fodtøj mv.	6 205	10 810	16 933	19 792	19 687
D Boligbenyttelse	32 924	47 432	50 753	55 671	51 948
E Elektricitet og brændsel	9 333	14 290	16 315	17 487	18 775
F Boligudstyr, husholdnings-tjenester o.l.	6 952	13 806	17 406	19 349	16 539
G Medicin og lægeudgifter	2 647	6 200	5 564	5 254	4 209
H Anskaffelse af transportmidler	4 386	16 880	16 988	17 718	21 841
I Anden transport og kommunikation	11 897	23 331	31 767	33 638	30 796
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	14 347	23 152	28 571	34 049	31 127
K Andre varer og tjenester	12 933	23 803	35 463	42 206	40 948

Alder

I oversigtstabel F er inddelingen sket ud fra hovedindkomstmodtagerens alder. Den samlede husstandsindkomst når her toppen ved alderen 40-49 år, hvor der typisk er tale om husstande med 2 erhvervsindkomster, mens indkomsten pr. forbrugsenhed ligger højere for aldersgruppen 50-59 år, hvor der stadig typisk er 2 erhvervsaktive voksne, men hvor til gengæld børnene oftest er flyttet hjemmefra, så der er færre om at 'dele' indkomsten.

Oversigtstabel F.

Forbrugets fordeling efter hovedpersonens alder

	Under 20 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70 år og over
	antal						
Antal personer i husstanden	1,5	1,8	2,9	2,8	2,0	1,6	1,3
	kroner pr. husstand						
Samlet indkomst	142 418	266 794	433 691	499 164	450 460	285 619	193 609
Samlet indkomst pr. forbrugsenhed	116 089	199 386	250 315	282 705	305 531	220 604	165 581
Forbrug i alt	107 098	170 953	232 128	256 623	229 022	175 490	129 052
A Fødevarer	13 326	18 108	29 148	30 975	26 274	20 460	16 326
B Drikkevarer og tobak	7 343	8 384	12 254	14 935	15 038	9 689	6 826
C Beklædning og fodtøj mv.	8 353	10 617	14 288	15 805	11 983	6 801	6 319
D Boligbenyttelse	23 456	32 808	44 907	51 782	50 564	43 839	39 198
E Elektricitet og brændsel	5 799	8 797	13 908	14 996	15 955	14 051	12 721
F Boligudstyr, hushold- ningstjenester o.l.	3 834	10 319	14 995	17 159	13 528	11 198	6 924
G Medicin og lægeudgifter	1 189	2 808	4 041	5 174	6 440	4 540	5 102
H Anskaffelse af transportmidler	5 740	14 215	13 240	15 432	14 801	13 010	3 583
I Anden transport og kommunikation	11 803	20 833	25 475	29 460	25 871	17 171	8 809
J Fritidsudstyr, under- holdning og rejser	13 117	21 673	26 527	29 193	23 831	17 275	12 040
K Andre varer og tjenester	13 139	22 390	33 347	31 711	24 737	17 456	11 203

Køn

Oversigtstabel G er inddelt efter hovedindkomstmodtagerens køn. Det er stadig oftest er sådan, at det er manden, der er hovedindkomstmodtager i parfamilierne. Gruppen af husstande med kvindelig hovedperson omfatter derfor relativt mange enlige, der har en lavere indkomst, herunder også enlige kvindelige pensionister.

Oversigtstabel G.

Forbrugets fordeling efter hovedpersonens køn

	Mand	Kvinde
	antal	
Antal personer i husstanden	2,3	1,8
	kroner pr. husstand	
Samlet indkomst	412 214	272 814
Samlet indkomst pr. forbrugsenhed	263 034	204 216
Forbrug i alt	219 356	170 176
A Fødevarer	25 708	20 621
B Drikkevarer og tobak	12 166	9 742
C Beklædning og fodtøj mv.	11 718	10 552
D Boligbenyttelse	46 085	39 506
E Elektricitet og brændsel	14 264	11 602
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	13 915	10 125
G Medicin og lægeudgifter	4 764	4 301
H Anskaffelse af transportmidler	15 627	7 489
I Anden transport og kommunikation	24 514	17 035
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	23 813	19 466
K Andre varer og tjenester	26 782	19 736

For mere direkte at kunne analysere eventuelle forskelle i forbruget, der hænger sammen med kønnet, er der i oversigtstabel H lavet en tilsvarende opgørelse der kun omfatter enlige med en samlet indkomst mellem 150.000 og 250.000.

Oversigtstabel H.

Forbrugets fordeling efter hovedpersonens køn - enlige med indkomst mellem 150.000 og 250.000 kr.

	Mand	Kvinde
	— kroner pr. husstand —	
Samlet indkomst	193 947	193 772
Indkomstskatter mv. i alt	60 923	58 182
Private renteudgifter mv. i alt	8 934	7 314
Beløb til rådighed	124 344	128 603
Nettoopsparing	-617	-8 834
Forbrug i alt	121 879	133 622
A Fødevarer	10 959	14 368
B Drikkevarer og tobak	7 117	6 437
C Beklædning og fodtøj mv.	3 834	9 750
D Boligbenyttelse	33 641	37 035
E Elektricitet og brændsel	9 449	10 126
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	6 827	8 296
G Medicin og lægeudgifter	2 082	3 885
H Anskaffelse af transportmidler	5 001	3 473
I Anden transport og kommunikation	14 008	11 360
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	15 349	13 771
K Andre varer og tjenester	13 611	15 120

For denne gruppe husstande er den gennemsnitlige samlede indkomst stort set den samme for de 2 køn.

Mændene betaler noget mere i indkomstskatter mv. samt i private renteudgifter. Det medfører, at kvinderne i gennemsnit har et større beløb til rådighed. Da kvinderne samtidig har en væsentlig større negativ opsparing end mændene, kan kvindernes årlige forbrug være knap 12.000 kr. større end mændenes.

Dette større forbrug går især til fødevarer, beklædning mv., boligbenyttelse mv. samt medicin og lægeudgifter. Omvendt har kvinderne et lavere forbrug end mændene af drikkevarer og tobak, transport mv. samt fritidsudstyr mv.

Antal børn

Endelig er husstandene i nedenstående oversigtstabel I analyseret på baggrund af børnetallet.

Ud af de 2.441.000 husstande i Danmark bestod de knap 73 pct. af husstande uden hjemmeboende børn defineret som personer under 18 år. Denne gruppe af husstande er meget blandet og består såvel af husstande, som endnu ikke har fået børn, som af husstande, hvor børnene er blevet 18 år og/eller er flyttet hjemmefra.

Blandt børnefamilierne er det hyppigste, at man kun har ét hjemmeboende barn, mens 2 hjemmeboende børn dog stadig også er relativt almindeligt. Derimod falder andelen af husstande med mere end 2 hjemmeboende børn stærkt.

Det ses, at den samlede husstandsindkomst er størst blandt 2-børns-familierne, mens familier med 3 eller flere børn har en lavere indkomst end 1-barns familierne. Især er der tale om at erhvervsindkomsten er lavere for de børnerige familier. Dette bliver så delvis - men også kun delvis - kompenseret af større overførsler fra

det offentlige. Husstandene med mange børn må derfor yderligere kompensere den manglende indkomst gennem en lavere opsparing, således at det samlede resultat bliver et stort set lige så stort forbrug pr. husstand for de børnerige familier sammenlignet med 2-børns-familierne.

Ses på forbrugssammensætningen er det mest markante, at husstandene med mange børn ikke overraskende bruger forholdsvis meget på fødevarer. Sammenlignet med husstande uden børn har flerbørnshusstandene forholdsvis lavere udgifter til bolig (stordriftsfordele) og forholdsvis større udgifter til beklædning samt til posten andre varer og tjenester, der bl.a. dækker udgifter til daginstitutioner.

Oversigtstabel I.

Forbrugets fordeling efter antal børn

	Ingen børn	1 barn	2 børn	3 eller flere børn
	antal			
Antal husstande i Danmark - tusinder	1 774	309	269	90
Antal personer i husstanden	1,5	3,0	3,9	5,1
	kroner pr. husstand			
Erhvervsindkomst	178 143	381 266	404 015	326 821
Overførsler fra det offentlige	72 366	55 845	66 818	104 578
Samlet indkomst	304 473	485 645	522 469	479 976
Beløb til rådighed	192 029	283 534	307 275	297 879
Nettoopsparing	14 066	16 333	16 420	7 791
Forbrug i alt	172 999	259 807	283 673	282 072
A Fødevarer	19 237	31 894	38 150	41 114
B Drikkevarer og tobak	10 282	13 365	14 385	12 909
C Beklædning og fodtøj mv.	8 546	17 997	18 676	19 597
D Boligbenyttelse	40 641	50 231	51 907	52 194
E Elektricitet og brændsel	12 082	15 959	16 333	17 122
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	10 464	16 741	19 421	15 702
G Medicin og lægeudgifter	4 484	4 931	5 009	4 079
H Anskaffelse af transportmidler	10 824	15 861	16 502	20 805
I Anden transport og kommunikation	18 647	28 679	30 491	28 905
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	19 045	29 173	31 487	30 514
K Andre varer og tjenester	18 747	34 975	41 311	39 131

7. Forbrug og erhverv

Forbrugets afhængighed af husstandenes erhvervstilknytning kan analyseres på forskellige måder.

Hovedpersonens
erhverv

I oversigtstabel J er husstandene grupperet efter hovedpersonens (hovedindkomstmodtagerens) erhverv - eller mere præcist: socioøkonomiske status. Dette indebærer nogle problemer, som man skal være opmærksom på.

Da klassificeringen udelukkende er sket ud fra hovedindkomstmodtagerens hovederhverv, vil fx en husstand bestående af en selvstændig og 2 lønmodtagere blive klassificeret som selvstændig, på trods af at den måske har en samlet større lønindkomst end indkomst ved selvstændigt erhverv.

Videre skal man være opmærksom på, at man fx af ud fra tabellen kan beregne at pensionisthusstandene har det største forbrug pr. person af drikkevarer og tobak. Dette kan dog ikke tages som et udtryk for at pensionisterne ryger og drikker me-

get. Forklaringen er derimod, at mens pensionisthusstandene stort set altid kun består af voksne, omfatter de øvrige husstandstyper også børn, der ikke ryger eller drikker alkoholholdige drikkevarer.

Omkring 56 pct. af alle husstande er karakteriseret som lønmodtagerhusstande. Herefter kommer gruppen af pensionisthusstande mv. Gruppen *Uden for erhverv i øvrigt* dækker bl.a. over uddannelsessøgende, arbejdsløse og kontanthjælpsmodtagere.

De selvstændige har den største gennemsnitlige indkomst, men da de har en noget større opsparing end lønmodtagerhusstandene, er deres samlede forbrug lidt mindre. Pensionisthusstandenes indkomst og forbrug er ikke overraskende mindst - men det skal sammenholdes med, at disse husstande samtidig også er dem med gennemsnitligt færrest personer.

Oversigtstabel J.

Forbrugets fordeling efter hovedpersonens socioøkonomiske status

	Selv- stændig	Løn- mod- tager	Pensio- nist eller efterlønns- modtager	Uden for erhverv i øvrigt
	antal			
Antal husstande i Danmark - tusinder	137	1 375	661	268
Antal personer i husstanden	2,5	2,5	1,4	1,9
	kroner pr. husstand			
Erhvervsindkomst	350 703	370 202	6 535	38 462
Overførsler fra det offentlige	38 998	39 102	125 354	115 503
Samlet indkomst	466 777	457 654	196 302	188 763
Indkomstskatter mv. i alt	146 063	151 384	51 280	47 572
Beløb til rådighed	279 586	268 668	142 435	132 956
Nettoopsparing	38 818	24 446	2 423	-20 211
Forbrug i alt	235 886	237 253	136 344	149 202
A Fødevarer	28 973	27 593	16 685	18 562
B Drikkevarer og tobak	12 328	12 857	8 131	9 882
C Beklædning og fodtøj mv.	12 053	14 451	5 863	7 827
D Boligbenyttelse	47 610	47 266	39 108	33 094
E Elektricitet og brændsel	15 010	14 124	12 544	9 393
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	17 418	14 906	7 863	8 510
G Medicin og lægeudgifter	4 204	4 836	4 406	3 920
H Anskaffelse af transportmidler	21 147	15 626	6 138	7 314
I Anden transport og kommunikation	22 017	27 934	10 678	15 814
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	24 034	27 071	12 765	18 800
K Andre varer og tjenester	31 092	30 589	12 163	16 087

Med hensyn til forbrugssammensætningen adskiller de selvstændige sig fra øvrige husstande ved bl.a. at bruge flere penge på køb af bil. Lønmodtagerhusstandene, der jo udgør flertallet af husstandene, 'ligner' i sagens natur gennemsnitshusstanden meget. Pensionister mv. adskiller sig især ved en markant højere forbrugsandel til bolig mv. end andre husstandstyper. Dette betyder ikke, at pensionisternes boligstandard er højere, men er snarere et udtryk for at de små pensionisthusstande ikke kan nyde godt af de stordriftsfordele, som andre husstandstyper kan. For at kunne finansiere dette relativt store boligforbrug har pensionisthusstandene et relativt lavere forbrug på de fleste andre områder. Endelig kan nævnes, at gruppen af øvrige uden for erhverv især har relativt høje udgifter til 'Andre varer og tjenester', herunder bl.a. daginstitutioner.

**Antallet af
erhvervsaktive**

I oversigtstabel K er husstandene grupperet efter antallet af personer i erhverv, idet en erhvervsaktiv her er defineret som en person, der har haft en erhvervsindkomst før skat på mindst 100.000 kr. Hermed er altså personer med en mere begrænset erhvervsindkomst ikke medtalt.

Oversigtstabel K.**Forbrugets fordeling efter antallet af erhvervsaktive**

	Ingen i erhverv	1 i erhverv	2 i erhverv	3 i erhverv	4 eller flere i erhverv
	antal				
Antal husstande i Danmark - tusinder	996	565	677	149	54
Antal personer i husstanden	1,5	1,7	2,8	3,6	4,4
	kroner pr. husstand				
Erhvervsindkomst	13 608	241 430	460 844	530 610	567 931
Overførsler fra det offentlige	117 428	44 077	34 830	35 703	39 860
Samlet indkomst	186 391	327 597	550 540	628 020	675 968
Indkomstskatter mv.	47 347	106 855	184 816	205 931	212 293
Beløb til rådighed	134 201	198 294	317 746	369 982	398 886
Nettoopsparing	-6 235	12 352	36 704	39 275	67 455
Forbrug i alt	136 877	180 719	273 096	321 707	321 782
A Fødevarer	16 916	19 370	32 181	40 544	42 412
B Drikkevarer og tobak	8 334	9 986	14 458	18 192	17 553
C Beklædning og fodtøj mv.	6 180	9 629	17 468	18 630	24 005
D Boligbenyttelse	36 472	39 637	51 879	60 482	62 492
E Elektricitet og brændsel	11 228	11 291	15 721	20 146	19 933
F Boligudstyr, husholdningstjenester	7 786	10 674	18 893	19 846	15 290
G Medicin og lægeudgifter	3 837	4 130	5 717	6 041	4 843
H Anskaffelse af transportmidler	6 273	10 921	20 151	24 382	13 039
I Anden transport og kommunikation	11 881	21 277	31 471	37 222	37 301
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	14 812	21 174	28 808	35 521	45 934
K Andre varer og tjenester	13 158	22 630	36 348	40 701	38 981

Ikke overraskende stiger den samlede husstandsindkomst med antallet af erhvervsaktive. Også forbruget stiger med antallet, idet dog forbruget i den relativt lille gruppe med 4 eller flere erhvervsaktive ikke er højere end i gruppen under.

**Samlet
arbejdstid**

Endelig er husstandene i oversigtstabel L grupperet efter det samlede antal timer, husstandsmedlemmerne normalt er erhvervsaktive.

Der er ikke her opereret med nogen 'bagatelgrænse' - dvs. at fx også de større børns tidsforbrug ved at gå med reklamer etc. er medtalt, ligesom arbejdstiden ved såvel hovederhvervet som et eventuelt bierhverv er lagt sammen.

Om selve opgørelsen skal nævnes, at den bygger på husstandenes egne oplysninger ved interviewet om den typiske ugentlige arbejdstid. For nogle erhverv gælder, at antallet af arbejdstimer kan svinge en del hen over året.

Oversigtstabel L.

Forbrugets fordeling efter antal arbejdstimer i alt pr. uge

	0 arbejds- timer	1-19 arbejds- timer	20-39 arbejds- timer	40-79 arbejds- timer	80 eller flere ar- bejds- timer
	antal				
Antal husstande i Danmark - tusinder	805	80	565	713	278
Antal personer i husstanden	1,5	1,6	1,8	2,7	3,3
	kroner pr. husstand				
Erhvervsindkomst	10 807	73 328	212 091	415 526	506 695
Overførsler fra det offentlige	121 864	96 710	53 346	39 064	32 795
Samlet indkomst	190 661	228 121	305 572	506 357	604 315
Indkomstskatter mv.	49 163	64 572	97 622	169 372	194 575
Beløb til rådighed	136 911	156 382	188 782	294 294	353 258
Nettoopsparing	58	-182	11 207	25 012	39 209
Forbrug i alt	133 353	153 375	172 296	261 667	305 945
A Fødevarer	16 430	19 059	19 545	30 788	36 549
B Drikkevarer og tobak	7 999	9 294	9 921	13 883	16 910
C Beklædning og fodtøj mv.	6 243	7 293	9 569	15 889	18 510
D Boligbenyttelse	37 306	32 273	38 630	50 380	57 064
E Elektricitet og brændsel	11 605	9 803	10 600	15 426	18 590
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	7 510	9 931	9 653	17 238	20 758
G Medicin og lægeudgifter	4 186	2 149	3 792	5 495	5 702
H Anskaffelse af transportmidler	5 474	6 434	8 752	19 957	22 653
I Anden transport og kommunikation	10 740	15 801	20 096	30 310	35 396
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	13 758	22 479	21 152	27 995	33 100
K Andre varer og tjenester	12 103	18 858	20 586	34 306	40 714

8. Forbrug og geografi

En analyse af betydningen for forbruget og dets sammensætning af hvor i landet, de pågældende husstande bor, besværliggøres af at husstandene i forskellige egne af Danmark adskiller sig fra hinanden på andre måder end ved den rent geografiske beliggenhed. Der er således kommuner, hvor indkomsterne generelt er højere end i resten af landet - der er kommuner (fx København), hvor andelen af pensionister er meget høj, osv.

Et andet problem er, hvorledes man helt præcist skal afgrænse geografien: skal det ske rent 'geografisk', således at analyserne tager udgangspunkt i, om en husstand fx bor i Jylland eller på Fyn, eller skal der tages et andet udgangspunkt - som fx om husstanden bor i et tætbebygget byområde eller i et landdistrikt, eller om husstanden bor i en stor kommune eller ej.

Regionale
prisforskelle

Forbrugsundersøgelsen opgør forbruget i kroner og ikke i mængder. Et større forbrug i kroner behøver derfor ikke i sig selv at betyde, at husstanden har haft et større forbrug i fysiske mængder, men kan også skyldes et højere prisniveau. Det er således en kendt sag, at prisniveauet (og lønniveauet) er højere i København end i provinsen.

Desværre indebærer det meget store vanskeligheder nærmere at kvantificere prisforskellene. Bl.a. hænger det sammen med, at forbrugssammensætningen og behovene er forskellige. Fx hænger såvel behovene for samt udgifterne til kollektiv transport sammen med den geografiske placering. For boligudgifterne er det svært

at korrigere for, at der i nogle kommuner er en stor lejeboligsektor, mens andre kommuner stort set kun har ejerboliger. Endelig kan det nævnes, at kun en del af forbruget er afhængig af lokale prisforskelle. Andre dele af forbruget sker ikke på et lokalt marked til lokalt fastsatte priser.

Stikprøven er en begrænsning

En detaljeret geografisk analyse besværliggøres yderligere af forbrugsundersøgelsens stikprøvestørrelse og selve stikprøvens udvælgelse. Stikprøven er udvalgt i nogle fastsatte geografiske klynger. Hermed er det sikret, at der er en 'rimelig' fordeling mellem husstandstyper etc. for hele landet, men med hensyn til det rent geografiske har resultatet så været, at visse dele af Danmark overhovedet ikke er indgået i stikprøven, ligesom stikprøven for fx et bestemt amt ikke kan betragtes som repræsentativ.

Landsdele

I oversigtstabel M er husstandene grupperet efter 'ren geografi' - altså efter hvor i landet, de bor - idet opdelingen er sket på baggrund af amtsinddelingen.

Oversigtstabel M.

Forbrugets fordeling efter landsdele

	København, Frederiksberg, Kbh.s Amt	Frederiksberg, Roskilde	Vestsjælland, Storstrøm	Bornholm og Fyn	Sønderjylland, Ribe, Vejle	Ringkøbing, Århus	Viborg, Nordjylland
	antal						
Antal husstande i Danmark - tusinder	620	339	172	218	317	452	323
Antal personer i husstanden	1,9	2,3	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
	kroner pr. husstand						
Erhvervsindkomst	234 002	277986	186 161	207 321	233 290	238 263	227 545
Overførsler fra det offentlige	66 642	67 498	76 579	83 393	70 014	65 414	79 326
Samlet indkomst	342 224	411 899	313 515	342 021	365 609	358 818	356 588
Beløb til rådighed	205 966	250 850	198 169	211 126	231 043	222 758	218 961
Forbrug i alt	186 505	230 272	191 995	189 945	206 968	202 045	196 873
A Fødevarer	22 954	26 606	22 305	23 023	23 940	23 537	23 466
B Drikkevarer og tobak	11 885	13 016	10 173	11 068	10 654	10 416	10 408
C Beklædning og fodtøj mv.	12 073	10 366	9 847	10 543	10 792	11 360	12 218
D Boligbenyttelse	38 879	53 187	40 333	41 445	45 314	44 592	42132
E Elektricitet og brændsel	11 714	15 327	14 058	14 150	13 005	12 330	14 331
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	11 200	14 060	10 647	13 726	13 272	13 219	11 284
G Medicin og lægeudgifter	4 575	5 051	4 655	3 935	4 242	5 016	4 238
H Anskaffelse af transportmidler	7 968	15 525	18 878	8 616	15 456	13 419	12 708
I Anden transport og kommunikation	18 486	25 536	22 378	18 880	22 848	22 969	21 717
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	23 121	24 417	20 217	20 212	21 963	21 130	21 617
K Andre varer og tjenester	23 652	27 180	18 504	24 348	25 482	24 057	22 756

Af tabellen kan bl.a. ses, at der er væsentlige forskelle på husstandene forskellige steder i Danmark, idet især København, Frederiksberg og Københavns Amt skiller sig ud. Husstandene er her mindre end i resten af landet, bl.a. fordi der her (især i

selve København) bor relativt mange pensionister, uddannelsessøgende mv. Størst husstandsindkomst og forbrug findes i Frederiksborg og Roskilde Amter.

Generelt skal man dog være varsom med sådanne inddelinger af husstandene, da der kan være endog meget store forskelle inden for det enkelte amt.

Kommunetype

I oversigtstabel N er husstandene grupperet efter hvilken type kommune, de bor i, idet alle landets kommuner er klassificeret efter størrelsen af den største by i kommunen.

Oversigtstabel N.

Forbrugets fordeling efter kommunetype (kommunens største by)

	Hoved- stads- området	Andre kom- muner i Hoved- stads- regionen	Byer over 40 000 indbyg- gere	Byer fra 10 000 til 40 000 indbyg- gere	Byer fra 2 000 til 9 999 indbyg- gere	Byer under 2 000 indbyg- gere
	antal					
Antal husstande i Danmark						
- tusinder	688	271	505	468	379	130
Antal personer i						
husstanden	1,9	2,2	2,0	2,2	2,2	2,4
	kroner pr. husstand					
Erhvervsindkomst	244 318	262 771	227 335	240 467	205 693	208 095
Overførsler fra det						
offentlige	66 362	68 420	69 460	70 085	79 912	81 286
Samlet indkomst	354 837	397 262	341 761	370 328	346 291	342 979
Beløb til rådighed	213 354	243 295	208 116	229 939	222 639	212 817
Nettoopsparing	16 362	9 719	8 018	23 517	16 256	...
Forbrug i alt	191 943	227 387	194 864	200 502	199 994	207 014
A Fødevarer	23 426	26 318	23 371	23 181	23 211	24 725
B Drikkevarer og tobak	12 073	12 820	10 910	10 606	9 884	10 692
C Beklædning og fodtøj mv.	11 896	10 390	11 404	10 975	10 713	11 831
D Boligbenyttelse	40 675	52 196	41 346	43 875	44 706	44 177
E Elektricitet og brændsel	12 237	14 901	10 058	13 779	15 987	17 220
F Boligudstyr, hushold- ningstjenester o.l.	11 434	14 179	13 695	12 369	10 807	14 226
G Medicin og lægeudgifter	4 652	4 976	4 338	5 203	4 135	3 432
H Anskaffelse af transportmidler	8 273	16 634	11 707	12 490	16 868	15 737
I Anden transport og kommunikation	19 567	24 552	21 430	22 321	22 546	21 464
J Fritidsudstyr, under- holdning og rejser	23 403	24 025	22 075	21 648	19 555	20 681
K Andre varer og tjenester	24 307	26 398	24 529	24 054	21 582	22 830

Af tabellen ses, at husstandene i Hovedstaden og i provinskommunerne med store byer er væsentligt mindre end i de mere 'landligt' prægede kommuner.

Bymæssighed

I oversigtstabel O er husstandene direkte grupperet efter det lokalområde, som de bor i, idet udgangspunktet er taget i den pågældende bys størrelse. Tabellen minder derfor om oversigtstabel N. Forskellen er, at fx husstandene i en landsby uden for Århus By her er optalt sammen med andre mindre bysamfund, mens den samme husstand i oversigtstabel N er optalt sammen med husstandene i selve Århus By.

Oversigtstabel O.

Forbrugets fordeling efter bymæssighed

	Hoved- stads- området	100 000 indbyg- gere og over	50 000 - 99 999 indbyg- gere	10 000 - 49 999 indbyg- gere	1 000 - 9 999 indbyg- gere	Under 1 000 indbyg- gere
	antal					
Antal husstande i Danmark - tusinder	688	261	121	458	531	383
Antal personer i husstan- den	1,9	1,9	2,1	2,0	2,3	2,4
	kroner pr. husstand					
Erhvervsindkomst	244 318	207 731	228 660	220 429	242 908	240 129
Overførsler fra det offentlige	66 362	72 914	64 264	70 515	73 121	76 818
Samlet indkomst	354 837	319 502	342 293	342 525	383 966	376 500
Beløb til rådighed	213 354	194 149	210 936	210 293	240 405	236 975
Nettoopsparing	16 362	12 291	8 323	12 107	15 581	15 230
Forbrug i alt	191 943	176 872	197 024	192 532	218 850	215 139
A Fødevarer	23 426	22 133	23 753	21 970	25 381	25 141
B Drikkevarer og tobak	12 073	10 344	11 924	10 440	11 024	11 270
C Beklædning og fodtøj mv.	11 896	11 111	9 896	10 910	11 112	11 295
D Boligbenyttelse	40 675	37 513	42 556	42 533	49 354	46 125
E Elektricitet og brændsel	12 237	8 459	9 941	13 079	15 797	15 907
F Boligudstyr, hushold- ningstjenester o.l.	11 434	10 331	13 856	11 727	14 928	12 625
G Medicin og lægeudgifter	4 652	4 047	4 200	5 590	3 970	4 593
H Anskaffelse af transportmidler	8 273	7 570	11 623	12 538	16 407	17 978
I Anden transport og kommunikation	19 567	19 225	21 728	19 983	24 411	24 858
J Fritidsudstyr, under- holdning og rejser	23 403	22 031	23 619	21 668	21 355	20 989
K Andre varer og tjenester	24 307	24 108	23 928	22 094	25 111	24 357

Geografiens
begrænsede
indflydelse

Gennemførte analyser tyder på, at den 'rene geografi' normalt spiller en forholdsvis begrænset rolle. Husstandenes forbrugsmønster mv. er snarere et resultat af deres indkomst, husstandsstørrelse og -type, erhverv etc. Der er nok en vis forskel mellem i øvrigt ens husstande i hovedstadsområdet og i provinsen. Derimod ser det ikke ud til, at der er større forskelle mellem fx en jysk og en fynsk husstand, der i øvrigt er nogenlunde ens.

Det må dog antages, at helt lokale forhold kan spille en rolle. Husstandenes udgifter til fx vuggestuer eller fjernvarme afhænger i sagens natur af, om der i det pågældende område faktisk udbydes sådanne ydelser. Endvidere kan det fx antages, at husstande i Sønderjylland i højere grad benytter sig af grænsehandel. Nogle husstande bor i områder med dårlig dækkende kollektiv transport, hvorfor de alt andet lige kan antages at have større udgifter til egen bil osv. Undersøgelsens stikprøve sætter desværre grænser for, hvor detaljerede sådanne analyser kan foretages.

Geografisk
beregningssystem

For at kunne foretage geografiske opgørelser på mindre områder, hvor der på én gang tages hensyn husstandssammensætningen samt til visse geografiske faktorer, har Danmarks Statistik udviklet et særligt beregningssystem, der kan give skøn over forbrug mv. i selvvalgte geografiske områder. Systemet bygger på en antagelse om, at det, der bestemmer forbruget mv., især er følgende:

- Husstandsstørrelse og sammensætning
- Husstandsindkomst
- Socioøkonomisk gruppe
- Ejerforhold til boligen
- Urbaniseringsgrad (herunder også hovedstadsområde/provins)

Selve systemet udnytter i princippet alle oplysninger fra forbrugsundersøgelsen. I det omfang forbrugsundersøgelsens stikprøve omfatter 'for få' af en bestemt slags husstande i forhold til dem, der faktisk bor i det pågældende område, tildeles disse husstande i undersøgelsen en større vægt. Omvendt tildeles relativt overrepræsenterede husstande en mindre vægt. Når der tabelleres på datamaterialet under anvendelsen af disse specielle geografiske vægte fås derfor et udgangsskøn over, hvad en gennemsnitshusstand i det pågældende område ville have forbrugt, hvis den forbrugte på samme måde som en tilsvarende husstand et andet sted i Danmark.

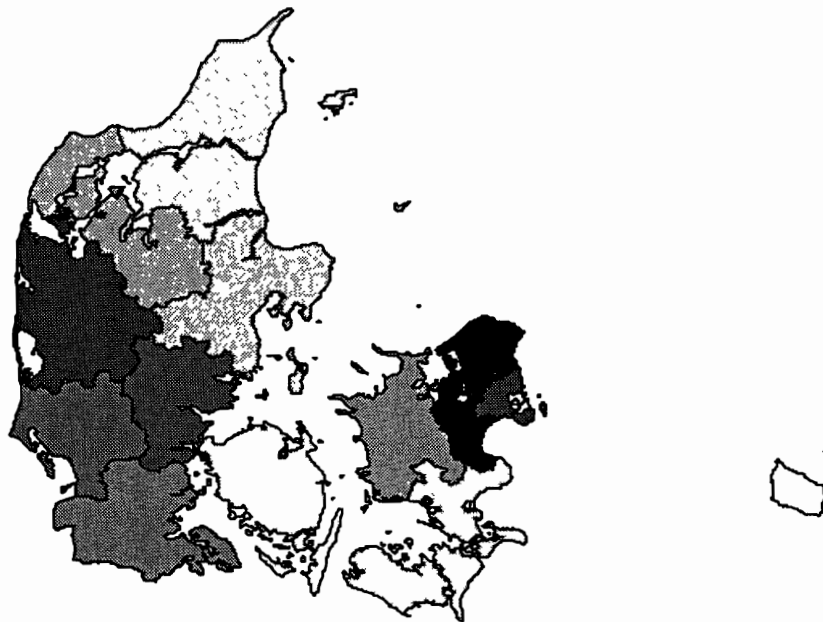
Opgørelserne kan i princippet foretages for et hvilket som helst geografisk område, men normalt vil udgangspunktet være landets administrative inddeling i amter, kommuner eller sogne, der så frit kan grupperes.

Beregnet forbrug i amterne

I figur 3 vises forbruget pr. husstand i alle landets amter samt Københavns og Frederiksberg Kommuner beregnet ud fra dette system.

Figur 3.

Forbrug pr. husstand i amterne

© Kort og Matrikelstyrelsen (A. 138-99)

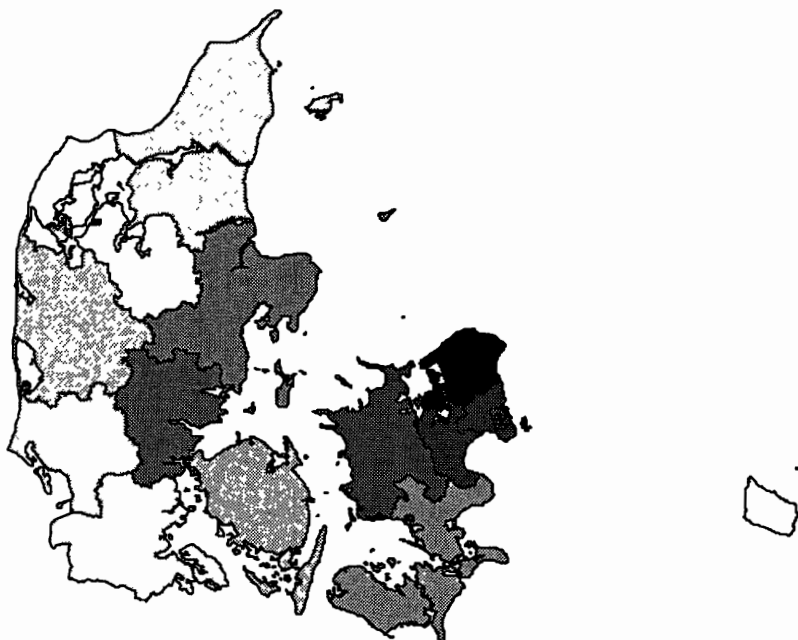
Desto mørkere farve desto højere forbrug pr. husstand.

Det ses, at forbruget målt på denne måde er lavest i København og Frederiksberg og højest i naboamterne Frederiksborg og Roskilde samt i Ringkøbing Amter.

Det skal bemærkes, at en sådan amtsinddeling ikke viser hele sandheden, idet der kan være endog meget store forskelle inden for det enkelte amt.

Figur 4 svarer til figur 3 - blot er der her inddelt efter forbruget pr. person.

Figur 4.

Forbrug pr. person i amterne

© Kort og Matrikelstyrelsen (A. 138-99)

Billedet ændrer sig her noget. København og Frederiksberg ligger nu ikke mere lavest. Husstandene her er jo relativt små, så et lavt forbrug pr. husstand kan godt dække over et relativt stort forbrug pr. person. Stadig ligger Frederiksborg og Roskilde Amter øverst, mens det laveste forbrug pr. person findes på Bornholm efterfulgt af Viborg Amt. Ringkøbing Amt, der lå på en 3. plads i opgørelsen pr. husstand, ligger på 10. pladsen i opgørelsen pr. person.

9. Forbrug og bolig

De egentlige boligudgifter tegner sig for knap 22 pct. af husstandenes samlede forbrug - og hertil kommer øvrige boligrelaterede udgiftsposter til opvarmning, boligudstyr mv. Det forekommer derfor relevant at analysere forbruget og dets sammensætning direkte med udgangspunkt i husstandenes boligforhold.

I undersøgelsen indgår der oplysninger om bl.a. ejerforholdet til boligen, om boligtypen (etagebolig, fritliggende bolig etc.), om boligens størrelse, alder, hvor længe, husstanden har beboet boligen samt om boligudgiftens størrelse mv.

Svært at sammenligne ejere og lejere

Specielt omkring boligudgiften skal alle sammenligninger mellem husstande i boliger med forskelligt ejerforhold foretages med forsigtighed. Boligudgiften er for ejerboliger principielt opgjort som den udgift, som husstanden ville have haft, hvis den havde lejet en tilsvarende bolig. Der er altså tale om en beregnet husleje - ikke at forveksle med den skattemæssigt opgjorte lejeværdi af egen bolig. Opgørelsen indebærer, at en høj boligudgift for ejere er udtryk for et stort reelt boligforbrug - altså for en stor ejerbolig af god kvalitet med en attraktiv beliggenhed etc. Derimod er den ikke et udtryk for de faktiske betalinger, idet de afhænger af individuelle forhold som boligens finansiering, husstandens skattemæssige situation etc.

Tingene kompliceres af en række forhold. En del husstande flytter i løbet af året. For nogle husstande er boligudgiften således en sum af fx en lejeboligudgift i begyndelsen af året og en ejerboligudgift i resten af året. I undersøgelsen klassificeres husstandene altid efter ultimostatus - dvs. efter ejerforholdet på interviewtidspunktet. Derfor kan ejerbolighusstande godt have udgifter til lejebolig og omvendt.

I de almindelige opgørelser af boligudgift indgår også udgifterne til et eventuelt ejet eller lejet fritidshus mv. - dog ikke kortvarig leje i forbindelse med ferier etc.

For husstande, der ikke-erhvervsmæssigt udlejer et værelse i helårsboligen eller et sommerhus, betragtes lejeindtægten som et negativt boligforbrug, der for boligejernes vedkommende fratrækkes i den beregnede husleje. Af datamæssige årsager sker dette fradrag kun i den beregnede husleje vedr. helårsboligen. Det indebærer, at husstande, der har en stor lejeindtægt fra udlejning af sommerhuse, i undersøgelsen optræder med en lille eller endog negativ beregnet husleje af helårsboligen.

Ejere og lejere

Oversigtstabel P giver en oversigt over henholdsvis boligejere og -lejere. Andelsboliger, tjenesteboliger mv. er her optalt sammen med lejere.

Oversigtstabel P.

Husstandenes og forbrugets fordeling mellem boligejere og -lejere

	Alle	Boligejer	Boliglejer
	antal mv.		
Areal til beboelse	107	126	87
Antal personer i husstanden	2,1	2,5	1,7
Heraf voksne	1,6	1,9	1,4
Andel med kvindelig hovedperson	0,4	0,3	0,5
Hovedpersonens alder	48	50	45
	procent		
Socioøkonomisk fordeling			
Alle husstande	100	51	49
Selvstændig	100	72	28
Lønmodtager på højeste niveau	100	69	31
Lønmodtager på mellemniveau	100	61	39
Lønmodtager på grundniveau	100	55	45
Arbejdsløs	100	38	62
Uddannelsessøgende	100	3	97
Pensionist eller efterlønsmodtager	100	44	56
Uden for erhverv i øvrigt	100	17	83
	kroner pr. husstand		
Samlet indkomst	357 853	461 278	248 181
Beløb til rådighed	220 188	276 718	160 243
Nettoopsparing	14 382	27 588	379
Forbrug i alt	200 178	242 096	155 727
A Fødevarer	23 725	27 694	19 515
B Drikkevarer og tobak	11 221	12 419	9 950
C Beklædning og fodtøj mv.	11 263	12 775	9 660
D Boligbenyttelse	43 519	52 488	34 009
E Elektricitet og brændsel	13 226	16 827	9 408
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	12 437	15 799	8 872
G Medicin og lægeudgifter	4 583	5 373	3 746
H Anskaffelse af transportmidler	12 453	17 313	7 300
I Anden transport og kommunikation	21 598	26 605	16 289
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	22 118	25 333	18 709
K Andre varer og tjenester	24 034	29 470	18 271

De første linjer i tabellen viser at der er stor forskel på ejer- og lejeboliger ud over ejerforholdet.

Ejerboligerne er i gennemsnit væsentligt større end lejeboligerne. Opgørelsen bygger på de boligarealer, der kan findes i Bygnings- og boligregistret - BBR. Det skal hertil bemærkes, at for etageboliger, der er den typiske lejebolig, inkluderer arealet også en andel i repos, trappe etc., mens arealet for ejerboligerne i højere grad afspejler det egentlige boligareal. Hertil kommer, at boligejerne ofte råder over et større haveareal samt mere eller mindre udnyttede småbygninger etc., mens dette mere sjældent gælder for lejerne. Den reelle forskel mellem de 2 boligtyper er derfor nok større.

Ejer- og lejeboligerne adskiller sig derimod ikke fra hinanden i forhold til boligens alder, idet det gennemsnitlige opførelsesår er henholdsvis 1948 og 1949.

Ejerhusstandene er væsentligt større, mens lejerhusstandene omfatter mange enlige, der trækker den gennemsnitlige husstandsstørrelse ned.

Der er flere husstande med kvindelig hovedperson blandt lejerne, hvilket på den ene side hænger sammen med, at ejerhusstandene oftere består af parfamilier, hvor manden typisk har den største indkomst, og på den anden side med at der blandt lejerne er relativt mange enlige kvinder, herunder enlige pensionister.

Der er stort set lige mange husstande i ejerboliger og i lejeboliger, men fordelingen er meget uensartet alt efter hovedpersonens socioøkonomiske gruppe. Mens selvstændige og lønmodtagere især bor i ejerbolig, så bor husstande uden erhvervsarbejde overvejende i lejeboliger.

Naturligvis tæt sammenhængende med disse forhold kan det ses, at ejerbolighusstandene har en væsentlig højere indkomst og væsentligt højere forbrug end lejerne.

Boligform

I efterfølgende oversigtstabel Q er husstandene opdelt mere detaljeret efter boligform, og de særlige boligrelaterede udgifter mv. er vist.

I tabellen er som en art supplement vist de betalte renter af gæld med pant i ejerboligen. Disse renteudgifter kan tolkes som en del af den faktiske betaling for boligen. Man skal dog være opmærksom på, at en husstand godt kan optage et lån med pant i boligen og så i øvrigt bruge pengene til noget helt andet. Omvendt kan den også finansiere en del af et boligkøb med fx træk på en kassekredit uden pant i boligen. Endvidere skal det bemærkes, at der er tale om de betalte bruttorenter. For husstandene er den reelle byrde af rentebetaling mindre idet renterne kan fratrækkes i skatteregnskabet.

Når posten 'Husleje' kan blive negativ for husstande i ejerboliger skyldes det, at husstande, der i begyndelsen af året boede i lejebolig og senere flyttede til en ejerbolig, kan have fået refunderet et tidligere betalt indskud e.l., hvilket kan indgå som en negativ huslejeudgift.

De anførte udgifter til reparation og vedligeholdelse omfatter kun arbejder, der har til formål at bevare boligens stand. Udgifter til egentlige forbedringer og til- og ombygninger indgår derimod ikke, da de i forbrugsundersøgelsen opfattes som boliginvesteringer og ikke som forbrug.

For boligreparationer, ejendomsskatter mv. skal man være varsom ved sammenligningen mellem ejere og lejere, idet en del af disse udgifter for lejerne vil være indeholdt i den betalte husleje, og derfor ikke vises særskilt.

Oversigtstabel Q.

Forbrugets fordeling efter boligform

	Eget hus	Egen ejer- lejligh- hed	Lejet hus	Lejet lejligh- hed	Andels- bolig	Lejet væ- relse	Tjene- ste- bolig mv.
	antal mv.						
Antal husstande i Danmark - tusinder	1 131	125	172	767	159	71	17
Areal til beboelse, m²	130	84	99	85	86	...	129
Opførelsesår	1948	1946	1953	1949	1942	1950	1939
Antal personer i husstanden	2,5	1,7	2,3	1,7	1,7	1,0	2,2
Heraf voksne	1,9	1,4	1,7	1,4	1,5	1,0	1,6
Hovedpersonens alder	51	43	48	46	47	24	54
	kroner pr. husstand						
Erhvervsindkomst	325 605	243 320	165 419	135 102	208 158	61 953	207 686
Formueindkomster	48 723	34 303	8 153	3 373	5 039	925	15 827
Overførsler fra det offentlige	64 198	49 921	106 981	80 500	65 076	34 837	69 706
Samlet indkomst	472 642	358 611	296 071	239 020	296 911	104 962	319 468
Indkomstskatter mv.	144 373	115 077	95 635	78 676	104 357	28 007	106 903
Private renteudgifter mv.	46 519	35 763	8 693	5 046	10 427	2 018	13 820
Heraf boligrenter (renter af lån med pant i bolig)	38 095	30 507	1 093	755	1102	141	6 739
Beløb til rådighed	284 346	207 806	192 982	155 390	182 198	74 937	198 745
Nettoopsparing	27 629	27 214	11 765	-22	-442	-16 957	-17 469
Forbrug i alt	249 466	175 517	176 644	151 468	177 801	89 137	208 524
A Fødevarer	28 639	19 162	22 904	18 972	22 257	9 908	24 187
B Drikkevarer og tobak	12 720	9 705	11 578	9 882	10 160	5 750	12 103
C Beklædning og fodtøj mv.	13 064	10 163	9 053	9 563	12 192	5 709	13 054
D Boligbenyttelse i alt	53 818	40 471	40 505	34 009	34 876	13 838	44 340
Husleje	-973	-101	34 144	29 247	27 920	13 290	18 547
Fast leje af sommerhus, campingplads o.l.	44	55	34	72	142	50	0
Beregnet husleje mv. af helårsbolig	37 694	24 974	1	0	0	0	7 905
Ejendomsskat, ejerbolig	3 818	2 001	67	46	85	10	276
Beregnet husleje mv. af fritidsbolig	1 095	724	584	531	826	0	978
Ejendomsskat, fritidsbolig	342	187	88	141	240	0	324
Materialer til reparation og vedligeholdelse	3 182	1 021	1 378	621	880	7	854
Reparation, håndværker inkl. materialer	3 343	910	339	293	1 244	37	12 993
Renovation	1 532	383	1 286	993	1 019	144	738
Vand, vandafledningsafgift	2 954	921	2 427	1 975	2 180	257	1 340
Diverse vedligeholdelse o.l.	785	9 396	159	89	340	44	385
E Elektricitet og brændsel	17 600	9 839	11 867	8 980	10 673	4 040	14 457
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	16 500	9 469	11 001	8 152	11 655	2 468	20 831
G Medicin og lægeudgifter	5 556	3 721	4 172	3 575	4 859	1 816	4 826
H Anskaffelse af transportmidler	17 899	12 026	9 404	6 450	9 657	4 129	15 746
I Anden transport og kommunikation	27 557	18 000	20 915	15 107	18 828	10 937	21 445
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	25 759	21 484	17 700	18 755	19 965	17 975	18 132
K Andre varer og tjenester	30 354	21 479	17 546	18 023	22 677	12 569	19 404

Boligudgiftens størrelse

I oversigtstabel R er husstandene inddelt efter størrelsen af deres samlede boligudgifter.

Det ses bl.a. at andelen med ejerbolig vokser med størrelsen af de samlede boligudgifter. Sammenhængende hermed vokser husstandsstørrelsen og boligarealet, og boligerne bliver i gennemsnit nyere. Husstande med forholdsvis høje boligudgifter 'kompenserer' herfor ved at bruge relativt mindre på fødevarer mv., på fritidsudstyr, underholdning mv. samt på andre varer og tjenester.

Oversigtstabel R.

Forbrugets fordeling efter boligudgiftens størrelse

	Under 20 000	20 000- 29 999	30 000- 39 999	40 000- 49 999	50 000- 59 999	60 000- 79 999	80 000 kr. og over
	antal mv.						
Antal husstande i Danmark - tusinder	257	454	626	461	289	218	136
Heraf boligejere	0,1	0,3	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9
Antal personer i husstanden	1,3	1,7	2,0	2,3	2,6	2,7	2,7
Heraf voksne	1,2	1,4	1,6	1,7	1,9	1,9	2
Areal til beboelse, m²	74	85	97	118	125	142	152
Opførelsesår	1944	1936	1946	1948	1959	1957	1966
	kroner pr. husstand						
Samlet indkomst	181 016	260 039	323 076	374 736	464 722	534 823	610 516
Nettoopsparing	329	8 573	15 412	16 233	24 471	23 937	12 537
Forbrug i alt	112 609	151 825	179 222	210 927	247 918	286 400	347 407
	procent						
A Fødevarer	13	13	13	12	12	11	9
B Drikkevarer og tobak	7	6	6	5	5	5	4
C Beklædning og fodtøj mv.	8	6	5	6	6	5	5
D Boligbenyttelse	12	18	20	22	22	25	32
E Elektricitet og brændsel	6	7	7	7	7	6	5
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	6	6	7	6	6	7	7
G Medicin og lægeudgifter	2	3	3	2	2	2	2
H Anskaffelse af transportmidler	3	6	6	7	7	6	7
I Anden transport og kommunikation	12	11	11	10	12	10	10
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	16	12	11	11	10	10	9
K Andre varer og tjenester	14	12	12	12	12	12	11

Boliganciennitet

Den sidste boligtabel, der kun omfatter boligejere, går ud fra en opdeling efter boligancienniteten - altså efter hvor mange år det længstboende husstandsmedlem har beboet den aktuelle adresse. På forhånd må det antages, at denne boliganciennitet især spiller en rolle for ejerboligerne, idet husstande, der har boet længe i samme bolig, nok i højere grad har kunnet betale prioritetslånene ud mv. Som selve boligudgiften her er opgjort, spiller dette ingen rolle, men da de faktiske betalinger for en bolig uden større gæld kan være mindre end den beregnede husleje, vil sådanne husstande alt andet lige få beregnet et større beløb til rådighed til andre former for forbrug.

Oversigtstabel S.

Forbrugets fordeling efter boliganciennitet - kun ejerboliger

	Under 2 år	2-4 år	5-9 år	10-19 år	20-30 år	Over 30 år
	antal mv.					
Antal husstande i Danmark						
- tusinder	92	211	237	326	208	182
Antal personer i						
husstanden	2,3	2,7	2,8	2,7	2,2	1,8
Heraf voksne	1,7	1,9	1,8	1,9	2,0	1,7
Hovedpersonens alder	41	38	44	51	59	64
Opførelsesår	1944	1948	1949	1951	1945	1943
	kroner pr. husstand					
Samlet indkomst	430 860	511 843	496 178	495 235	425 555	352 841
Private renteudgifter mv.	53 130	64 403	59 274	50 385	26 267	14 711
Heraf boligrenter (renter af lån med pant i bolig)	41 384	52 389	47 204	41 535	22 635	14 330
Beløb til rådighed	253 645	289 163	285 361	296 153	265 088	241 262
Forbrug i alt	248 342	252 219	259 772	259 132	224 537	193 786
A Fødevarer	24 467	29 418	29 653	29 749	27 153	21 729
B Drikkevarer og tobak	12 580	12 614	12 274	13 531	13 563	9 009
C Beklædning og fodtøj mv.	10 247	14 252	15 920	14 448	11 383	6 851
D Boligbenyttelse	55 852	49 985	52 176	52 931	53 651	51 965
E Elektricitet og brændsel	15 702	15 919	16 701	16 914	17 450	17 743
F Boligudstyr, hushold- ningstjenester o.l.	23 364	17 928	19 014	14 561	13 227	10 477
G Medicin og lægeudgifter	4 067	4 881	4 730	6 019	5 905	5 677
H Anskaffelse af transportmidler	19 379	17 333	19 259	20 047	12 375	14 452
I Anden transport og kommunikation	25 502	29 098	30 229	29 638	23 395	17 798
J Fritidsudstyr, under- holdning og rejser	25 348	25 744	26 029	30 313	22 445	18 328
K Andre varer og tjenester	31 834	35 047	33 788	30 980	23 991	19 758

Af tabellen fremgår, at husstandsstørrelsen naturligt aftager for husstande med en boliganciennitet over 10 år. For disse husstande gælder samtidig, at hovedpersonens alder i gennemsnit er over 50 år, hvorfor børnene i stort omfang er flyttet hjemmefra. Derimod er der ikke nogen klar sammenhæng mellem boligens alder og boligancienniteten.

Bortset fra husstande med meget kort boliganciennitet er der tale om, at den samlede husstandsindkomst er faldende med ancienniteten. Især bliver faldet stort i det omfang, husstandsmedlemmerne ophører med at være erhvervsaktive. Den faldende samlede indkomst kompenseres dog delvis ved at husstandenes renteudgifter, hvoraf boligrenterne udgør langt hovedparten, falder med ancienniteten.

10. Forbrug og bil

Den sidste af denne serie tabeller er en tabel, hvor husstandene er grupperet efter deres rådighed over bil. Ud over boligen er bilen jo normalt det mest værdifulde gode, som husstandene besidder. Samtidig er der til bilrådigheden knyttet en række følgeudgifter, hvorfor det må antages, at rådigheden over én eller flere biler øver en ikke uvæsentlig indflydelse på husstandens samlede forbrugssammensætning.

Det skal bemærkes, at det er *rådigheden* og ikke ejerskabet til bilen, der er afgørende. En husstand, der stort set frit råder over en firmabil, er optalt som bilejer.

Oversigtstabel T.

Forbrugets fordeling efter antal biler

	Ingen bil	1 bil	2 eller flere biler	Heraf bilkøbere
	antal mv.			
Antal husstande i Danmark - tusinder	910	1 299	232	369
Antal personer i husstanden	1,5	2,4	3,0	2,6
Heraf boligejere	0,2	0,6	0,9	0,7
Heraf voksne	1,3	1,8	2,2	1,9
Andel med kvindelig hovedperson	0,6	0,3	0,2	0,3
Hovedpersonens alder	48	48	43	43
	kroner pr. husstand			
Samlet indkomst	208 430	418 361	604 827	460 201
Beløb til rådighed	137 763	253 388	357 415	280 808
Nettoopsparing	7 005	13 866	46 189	-33 650
Forbrug i alt	127 336	232 906	302 481	306 459
A Fødevarer	17 281	26 499	33 449	28 312
B Drikkevarer og tobak	9 085	12 032	15 050	12 469
C Beklædning og fodtøj mv.	8 012	12 516	16 993	12 567
D Boligbenyttelse	33 348	48 154	57 443	49 813
E Elektricitet og brændsel	9 590	14 890	18 163	14 937
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	7 102	14 671	20 846	16 051
G Medicin og lægeudgifter	3 359	5 360	5 037	5 678
H Anskaffelse af transportmidler i alt	281	18 690	25 254	80 297
Bil, køb	46	26 305	36 692	115 665
Bil, salg	-598	-8 371	-12 618	-36 428
Motorcykel,scooter,knallert	315	276	642	475
Cykel	518	479	539	584
I Anden transport og kommunikation i alt	8 963	27 290	39 259	30 240
Reserve dele, tilbehør til bil, cykel o.l.	236	2 332	2 070	2 493
Styrthjelm, cykelhjelm, motorcykelbriller	23	33	42	1
Midler til vedligeholdelse af køretøj	4	73	115	74
Benzin, dieselolie o.l.	451	8 452	13 037	10 687
Olie til køretøj	7	160	250	104
Reparation af bil	142	5 138	6 626	4 970
Reparation af andre køretøjer	110	80	53	81
Parkeringsafgift, leje af garage mv.	18	180	187	155
Kørelærer, køreprøvegebyr	155	300	593	605
Leje af køretøj, værdi af brug af firmabil mv.	161	1 254	4 604	808
Andre udgifter ved transport	9	43	66	47
Vægtafgift mv.	44	2 028	3 556	2 630
Syn af køretøjer	0	6	0	0
Abonnementskort til bus, tog, færge o.l.	908	503	308	600
Billetter, klippekort til bus, tog, færge o.l.	2 185	1 647	1 587	1 630
Flybilletter	325	413	569	413
Taxa, andre transportudgifter	604	294	422	230
Flytteudgifter, vognmand, flyttemand o.l.	87	100	66	118
Kommunikation	3 492	4 254	5 109	4 593
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	16 696	24 292	31 202	25 048
K Andre varer og tjenester	13 619	28 513	39 785	31 047

De samlede biludgifter (køb, drift og vedligeholdelse) udgør for alle husstande under ét (altså også inkluderende husstande uden bil) over 20.000 kr., men en ikke uvæsentlig del heraf - 17.507 kr. - vedrører køb af bil. Denne udgift 'belaster' naturligvis kun de husstande, der faktisk har købt bil i undersøgelsesåret. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at udgiften til bilkøb i forbrugsundersøgelsen registreres med den fulde pris i købsåret uagtet bilen naturligvis normalt kan holde mere end 1 år. Man kunne derfor alternativt have opereret med en art 'beregnet leje af egen bil' som ved opgørelsen af boligudgiften for ejerboliger, eller man kunne have inddraget afskrivninger etc. Sådanne beregninger ville dog være ganske komplicerede.

For at belyse bilkøberne særskilt er der i tabellen en særlig kolonne dækkende de husstande, der råder over mindst 1 bil, og som faktisk i undersøgelsesåret har købt bil. Husstandene i den sidste kolonne udgør derfor en del af de samme husstande, som indgår i kolonne 2 og 3.

Ofte benytter en husstand en tidligere bil som hel eller delvis udbetaling mv. i forbindelse med bilkøb. I forbrugsundersøgelsen indgår indkomsten ved salg af en brugt bil som en negativ udgift for hermed at kunne belyse husstandenes nettoudgifter ved bilkøb. Det forekommer naturligvis også, at en husstand sælger en brugt bil uden at købe en ny. Husstanden kan derfor godt have en negativ samlet biludgift.

37 pct. af husstandene har ingen bil, 53 pct. har 1 bil og 10 pct. har mere end 1 bil.

15 pct. af husstandene købte bil i undersøgelsesåret.

Husstandene med bil er ikke overraskende større end husstandene uden bil, de bor oftere i ejerboliger, de har typisk en mandlig hovedperson og de har en væsentlig større indkomst end husstande uden bil.

Bilejerhusstandene bruger mellem godt 26.000 kr. og knap 37.000 kr. på køb af bil.

De husstande, der faktisk købte bil i året, betalte i gennemsnit knap 116.000 kr. for bilen/bilerne. Til gengæld fik de husstande, der købte bil, samtidig godt 36.000 kr. 'tilbage' ved salg af den gamle bil. '

Husstande med 1 bil brugte godt 8.000 kr. til benzin mv. og godt 5.000 kr. til reparationer. Hertil kommer vægtafgiften på godt 2.000 kr. samt andre mindre poster.

I forhold til bilejerne brugte husstande uden bil væsentligt mere på offentlig transport mv.

11. Alternative opdelinger af forbruget

Mens forbruget i tabellerne ovenfor er grupperet efter den såkaldte COICOP-nomenklatur - dvs. efter formålet, se afsnit 3 - vil der i dette kapitel blive bragt nogle tabeller, der anvender alternative opdelinger og definitioner, der går 'på tværs' af de almindelige. Disse tabeller kan i sig selv være interessante, og samtidig er de med til at demonstrere forbrugsundersøgelsens mange muligheder.

Da afgrænsningen af forbrug mv. i disse tabeller er anderledes end i de øvrige tabeller fra undersøgelsen, kan tallene ikke umiddelbart sammenlignes - jævnfør omtalen af dækningsgrad mv. ved hver tabeltype.

Faste/ikke-faste udgifter

For den enkelte husstand er det ofte af stor betydning i dagligdagen, at nogle forbrugsposter er faste og regelmæssigt tilbagevendende, mens andre dele af forbruget mere frit kan ændres.

I forbrugsundersøgelsen anvendes begrebet 'rådighedsbeløb', som den del af husstandens indkomst, der ikke bruges til skatter, renteudgifter mv. Men for husstanden vil det ofte kun være en del af dette rådighedsbeløb, der føles som værende frit til rådighed, da mange penge ud af det månedlige budget er bundet til betaling af faste udgifter.

For at belyse denne problemstilling er forbrugsundersøgelsens over 1.300 enkelte forbrugskoder forsøgt klassificeret som enten faste eller ikke-faste udgifter.

Det er ikke muligt at opstille nogen præcis definition af, hvad der er en fast udgift. Selv faste udgifter til fx husleje kan jo på længere sigt ændres ved at husstanden flytter. Så opdelingen har fået et vist skønsmæssigt præg.

Udgangspunktet har været, at faste udgifter er sådanne, der ikke på kort sigt kan ændres uden større omkostninger eller besvær. De faste udgifter har desuden en karakter af regelmæssighed.

Ikke-faste udgifter kan husstandene derimod umiddelbart forøge eller nedskære uden at det får nogen direkte indflydelse på husstandens fremtidige dispositioner. Fx er hele fødevare- og beklædningsområdet betragtet som ikke-faste udgifter. Det er naturligvis ikke muligt at nedskære disse områder vilkårligt, men der er dog et stort råderum for husstanden. For fx udgifter til medicin og læge er der tale om poster, som den enkelte husstand måske ikke kan komme uden om - men de er alligevel ikke klassificeret som faste, da de (i hvert fald ofte) ikke har nogen regelmæssig karakter.

Af forbrugsudgifter, der er klassificeret som faste, skal især nævnes:

- Udgifter til husleje. For ejerboliger og ejede fritidsboliger anvendes i de almindelige forbrugsopgørelser en beregnet husleje. Til denne opgørelse af faste og ikke-faste udgifter, hvor det er selve betalingen, der fokuseres på, anvendes i stedet de betalte renter af de lån, der har pant i boligen, som udtryk for ejerboligudgiften. Boligejerne betaler desuden afdrag på disse lån, som i undersøgelsen indgår under opsparingen. Disse afdrag medtages ikke som faste udgifter i opgørelserne.
- Ejendomsskatter, renovation, vand, skorstensfejning mv.
- Alle udgifter til lys og varme.
- Udgifter til fast rengøringshjælp og hjemmehjælp.
- Udgifter til benzin mv. (idet det antages, at en stor del af biltransporten sker mellem hjem og arbejdsplads) samt abonnementskort mv. til kollektiv transport.
- Telefonabonnement inkl. samtaleafgift.
- Udgifter til licens, antenneforening mv.
- Alle udgifter til børnepasning, undervisning mv.
- Alle former for abonnementer, fast leje mv.
- Forsikringer undtagen rejseforsikringer.

Ud over de udgifter, som indgår i forbruget, har husstandene andre former for udgifter. Sådanne udgiftsarter er også søgt klassificeret som faste eller ikke-faste

udgifter. Faste udgifter er især udgifter til indkomstskatter, A-kasse, bidrag til pensionsordninger, betalte renter (bortset fra renter af lån med pant i boligen, der er opført under forbruget) samt kontingent til fagforening og andre foreninger.

For husstandene vil afdrag på optagne lån normalt blive følt som faste udgifter, men undersøgelsens data giver desværre ikke mulighed for at opgøre disse afdrag særskilt.

Ikke-faste udgifter omfatter bl.a. bøder og gaver.

I tabellerne er også disse udgiftstyper medtaget, således at summen af samtlige udgifter (idet boligudgiften for ejerboliger som nævnt er anderledes opgjort i disse tabeller end i tabeller fra undersøgelsen i øvrigt) svarer til husstandenes samlede indkomst fraregnet den eventuelle positive eller negative opsparing ud over pensionsopsparingen samt udbetalinger fra kapitalpensioner mv.

Oversigtstabel U.

Faste og ikke-faste udgifter

	Faste udgifter	Ikke- faste udgifter	Udgifter i alt	Faste udgifter i pct. af udgifter i alt
	— kroner pr. husstand —			procent
Udgifter i alt	213 979	123 941	337 920	63
Forbrug i alt	78 793	121 432	200 225	39
A Fødevarer	0	23 725	23 725	0
B Drikkevarer og tobak	0	11 221	11 221	0
C Beklædning og fodtøj	0	11 263	11 263	0
D Boligbenyttelse	39 691	3 875	43 566	91
E Elektricitet og brændsel	13 226	0	13 226	100
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	323	12 114	12 437	3
G Medicin og lægeudgifter	96	4 487	4 583	2
H Anskaffelse af transportmidler	0	12 453	12 453	0
I Anden transport og kommunikation	12 289	9 309	21 598	57
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	4 233	25 966	30 199	14
K Andre varer og tjenester	8 935	7 019	15 954	56
Andre udgifter i alt	135 186	2 509	137 695	98
Slutskatter mv. inkl. arbejdsmarkedsbidrag	107 169	0	107 169	100
Arbejdsløshedsforsikringsbidrag	5 036	0	5 036	100
Betalte børne- og hustrubidrag	459	0	459	100
Pensions- og ATP-bidrag (eget og arbejdsgivers)	12 728	0	12 728	100
Renteudgifter	6 238	0	6 238	100
Fagforeningskontingent mv.	2 602	0	2 602	100
Øvrige foreningskontingenter	954	0	954	100
Arveafgift	0	368	368	0
Tyveri, betalte erstatninger	0	69	69	0
Bøder, gebyrer af skattekarakter mv.	0	137	137	0
Gaver, velgørenhed	0	1 935	1 935	0

Af oversigtstabel U fremgår bl.a., at de faste udgifter i alt tegner sig for 63 pct. af husstandenes samlede udgifter.

Ses kun på forbruget udgør de faste forbrugsudgifter 39 pct. af det samlede forbrug. Især vejer bolig, elektricitets- og brændselsudgifterne tungt, men også transport (idet bl.a. samtlige udgifter til benzin betragtes som faste) samt andre varer og tjenester (hvorunder bl.a. daginstitutioner og forsikringer).

For faste udgifter ud over forbruget er det naturligvis indkomstskatter mv., der vejer tungest fulgt af pensionsopsparing, renteudgifter samt kontingent til arbejdsløshedskasse.

I oversigtstabel V er opdelingen på faste og ikke-faste udgifter sket for en række husstandstyper.

Oversigtstabel V.

Faste og ikke-faste udgifter i forskellige husstandstyper

	Forbrug, fast	Andre udgifter, faste	Forbrug, ej fast	Andre udgifter, ej faste	Faste udgifter i pct. af udgifter i alt
	kroner pr. husstand				procent
Alle	78 792	135 186	121 433	2 509	63
Fordeling efter husstandstype:					
Enlige uden børn	50 410	66 564	67 377	2 215	63
Enlige med børn	78 932	83 142	112 524	1 867	59
2 voksne uden børn	79 963	153 018	137 062	3 193	62
2 voksne med børn	118 353	211 761	176 348	2 085	65
Øvrige husstande	114 076	244 809	196 305	2 735	64
Fordeling efter socioøkonomisk status:					
Selvstændig	95 189	164 030	146 832	1 801	64
Lønmodtager	93 799	187 334	147 861	2 312	65
Pensionist eller efterlønsmodtager	53 818	52 851	72 543	3 235	58
Uden for erhverv i øvrigt	55 040	56 042	93 471	2 094	54
Fordeling efter ejerforhold til bolig:					
Boligejer	95 960	171 206	145 990	3 185	64
Boliglejer	60 587	96 989	95 392	1 792	62
Fordeling efter husstandsindkomst:					
Under 100 000 kr.	29 240	18 775	51 385	577	48
100 000 - 199 999 kr.	48 300	40 034	62 461	1 965	58
200 000 - 299 999 kr.	63 467	83 385	96 136	1 937	60
300 000 - 399 999 kr.	78 782	127 683	125 033	2 385	62
400 000 - 499 999 kr.	95 160	171 459	149 185	3 157	64
500 000 kr. og derover	124 467	285 172	201 515	3 639	67

De faste udgifter vejer især tungt for husstande bestående af 2 voksne med børn (bl.a. pga. daginstitutionsudgifterne), for lønmodtagerne, for boligejerne og for husstande med høj samlet indkomst (især pga. den højere skat mv.)

I øvrigt er det bemærkelsesværdigt hvor relativ jævn fordelingen er. Når der ses bort fra gruppen af øvrige uden for erhverv samt husstandene med en indkomst under 100.000 kr. udgør de faste udgifter for alle grupper mellem 60 og 67 pct. af de samlede udgifter.

Dagligvarer/ udvalgsvare/ tjenesteydelser

Specielt til brug for fx detailhandelsplanlægning mv. er det ofte interessant at analysere forbruget efter hvor indkøbet mv. sker. I forbrugsundersøgelsen findes ikke data, der direkte kan belyse dette, men med en vis usikkerhed er det alligevel muligt at opdele det samlede forbrug i en række grupper ud fra hvilke butikstyper mv., indkøbene normalt sker.

Dette er forsøgt i oversigtstabel W. Ud over forbruget indgår også indkøb af materialer, håndværkerudgifter mv. til forbedring af boligen. Disse poster indgår i de almindelige opgørelser ikke som forbrug men som boliginvestering (opsparing), men når opmærksomheden rettes mod butikssomsætning etc. er det naturligvis uden betydning, om de pågældende varer er klassificeret som forbrug eller ej.

Forbruget samt disse udgifter til boligforbedring mv. er opdelt i 4 grupper:

- Dagligvarer - herunder bl.a. føde- og drikkevarer, tobak, aviser, tips og lotto, toiletartikler mv. - altså typisk ting, der kan købes i supermarkeder mv.
- Beklædning og fodtøj - uanset en del beklædningsgenstande også kan købes i almindelige supermarkeder mv.
- Udvalgsvare - herunder bl.a. isenkramvarer, radio-tv, sportsudstyr, benzin mv. Disse varer købes ofte i specialbutikker, men kan naturligvis ofte også købes i fx et velassorteret stormagasins specialafdelinger.
- Tjenesteydelser - herunder bl.a. håndværkere, restauranter, ejendomsmæglere mv.

Ikke medtaget i opgørelsen er varer og tjenesteydelser, der normalt ikke købes på et almindeligt lokalt marked, herunder husleje mv., udgifter til opvarmning, forsikringer, kollektiv transport, daginstitutioner, uddannelse og lægehjælp mv.

Det er ganske klart, at den foretagne opdeling kan diskuteres, og alternative opdelinger kan gennemføres.

Oversigtstabel W.

Forbrug mv. fordelt på dagligvarer, udvalgsvare og tjenesteydelser

	Alle	Enlige uden børn	Enlige med børn	2 voksne uden børn	2 voksne med børn	Øvrige hus- stands- typer
	kroner pr. husstand					
Dagligvarer	41 014	23 083	40 725	44 820	60 163	67 875
Beklædning og fodtøj	10 990	5 982	14 006	10 288	18 629	17 565
Øvrige udvalgsvare	48 373	22 839	34 600	57 587	76 416	73 740
Tjenesteydelser	19 404	11 051	14 342	20 274	31 767	28 128

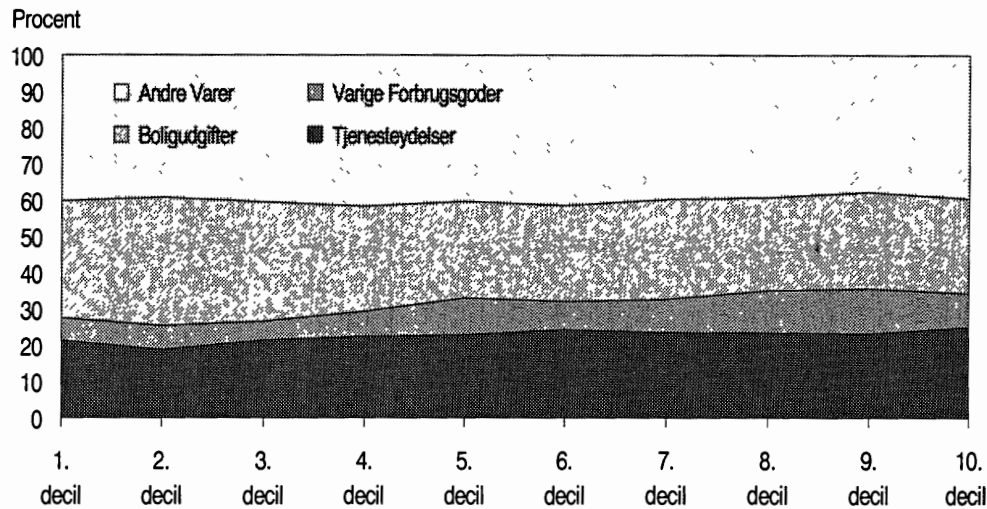
Opdeling efter varighed mv.

I figur 5 er forbruget opdelt efter varighed mv.

Der er benyttet følgende inddeling:

- Varige forbrugsgoder - omfatter typiske goder som fx bil, lystbåd, hårde hvidevarer, radio-tv etc.
- Boligudgifter inkl. opvarmning mv.
- Øvrige varer - herunder fx fødevarer men også varer med en længere varighed som fx beklædning, isenkramvarer mv.
- Tjenesteydelser - omfattende samtlige tjenesteydelser, herunder i modsætning til oversigtstabel W også fx sundhedsydelser, licens, kollektiv transport etc.

Figur 5. Forbruget fordelt efter varighed

Fødevarers konserveringsform

For fødevarer indeholder forbrugsundersøgelsen ud over oplysning om, hvilken type vare, der er tale om, også oplysning om konserveringsformen.

Data bygger på husstandenes regnskabsføring, hvor der for fødevarer skulle afkrydses om den pågældende vare var købt som

- Fersk eller frisk
- Frossen
- Konserver (dåse eller glas), eller
- Andet

For nogle varer er der tale om, at den pågældende vare 'skifter kode' alt efter konserveringsformen. Fx har makrel forskellig kode alt efter om der er tale om en frisk makrel, en røget makrel eller makrel på dåse. Makrel på dåse har jo typisk en anden anvendelse end friske makrel (pålæg i stedet for middagsret).

For andre varer er konserveringsformen irrelevant forstået på den måde, at varen kun findes i én og samme form - det gælder fx for hvedemel og bolcher.

En del varer kan derimod købes enten friske, dybfrosne eller som konserveres. Det gælder fx mange grønsager.

Det er derfor muligt at lave en tabel som nedenstående oversigtstabel X, hvor der for hver fødevaregruppe er angivet udgiften i kroner pr. husstand samt procentandelen heraf, som udgøres af dybfrost eller konserveres.

Af det samlede fødevareforbrug udgør dybfrost og konserveres 12,0 pct. Procentandelen er stort set ens for de forskellige husstandstyper, idet den dog er lidt højere for yngre enlige og yngre par uden børn.

Størst andel af dybfrosne/konserverede produkter findes for fisk, hvor dybfrosne fisk, fiskekonserver mv. tegner sig for godt halvdelen af det samlede forbrug.

For posten 'Mel, gryn, brød og kager', der bl.a. også omfatter dybfrosne pizzaer mv., udgør dybfrost/konserveres en særlig lav andel for de lidt ældre husstande.

Under posten 'Kartofler' hører bl.a. også dybfrosne pommes frites mv., der især købes af yngre husstande.

Oversigtstabel X.

Fødevarernes konserveringsform

	Alle	Enlige under 60 år uden børn	Enlige 60 år og over uden børn	Enlige med børn	2 voksne uden børn, hoved- person under 60 år	2 voksne uden børn, hoved- person 60 år og over	2 voksne med børn	Øvrige hus- stands- typer
	kroner pr. husstand/procent							
Fødevarer i alt	23 725	12 156	13 416	25 178	25 928	23 914	36 973	38 832
Heraf dybfrost/ konserves	12,0	12,5	11,9	11,6	12,5	11,4	11,8	11,5
Mel, gryn, brød og kager	4 291	2 419	2 088	4 658	4 530	3 754	7 107	7 241
Heraf dybfrost/ konserves	8,3	9,0	5,2	9,1	8,5	5,9	8,9	9,2
Kød	6 026	3 095	3 659	6 011	6 960	6 394	8 697	10 011
Heraf dybfrost/ konserves	11,4	14,6	11,9	13,2	10,9	11,2	10,6	9,9
Frisk og frossen fisk	1 095	507	889	736	1 276	1 488	1 394	1 634
Heraf dybfrost/ konserves	50,8	53,1	50,5	59,4	50,7	48,1	51,3	49,9
Æg, mælkepro- dukter, ost mv.	3 709	1 894	2 123	4 066	3 934	3 801	5 876	5 856
Heraf dybfrost/ konserves	0,7	1,0	0,5	0,8	0,9	0,2	0,7	0,8
Smør, margarine, olie mv.	796	356	528	796	844	1 009	1 174	1 230
Heraf dybfrost/ konserves	3,4	3,9	2,3	2,4	4,7	2,6	3,2	3,9
Frugt og grønsager	3 348	1 723	2 045	3 146	3 743	3 498	4 972	5 651
Heraf dybfrost/ konserves	14,5	13,1	15,0	15,8	15,7	13,5	14,4	13,7
Kartofler	682	296	357	644	801	686	1 071	1 235
Heraf dybfrost/ konserves	14,5	14,5	6,7	14,6	16,2	7,0	17,0	18,0
Sukker, syltetøj, is, chokolade, slik mv.	3 143	1 539	1 459	4 428	3 101	2 729	5 611	4 971
Heraf dybfrost/ konserves	14,2	12,7	13,2	11,2	15,5	15,6	14,8	11,9
Salt, krydderier, suppeteringer mv.	635	327	268	693	739	555	1 071	1 003
Heraf dybfrost/ konserves	24,7	24,8	20,9	19,6	25,0	18,2	26,3	30,3

**Køn og alder for
beklædning og sko**

For beklædning og fodtøj indgår ud over oplysninger om arten (bukser, skjorter etc.) også oplysninger om køn og alder på den person, som indkøbet er tiltænkt.

Dette giver på den ene side mulighed for at gruppere tøj- og skoforbruget i forskellige aldersintervaller. I de 'ordinære' opgørelser defineres 'børnetøj' således som tøj til børn mellem 3 og 14 år. Disse aldersgrænser kan frit ændres. På den anden side giver oplysningerne også mulighed for direkte at analysere tøjforbrugets afhængighed af køn og alder.

I oversigtstabel Y er udgifterne til henholdsvis beklædning og fodtøj opgjort særskilt for hvert køn. De anførte beløb er udgiften pr. person i den pågældende aldersgruppe.

Oversigtstabel Y.

Beklædning og fodtøj efter køn og alder

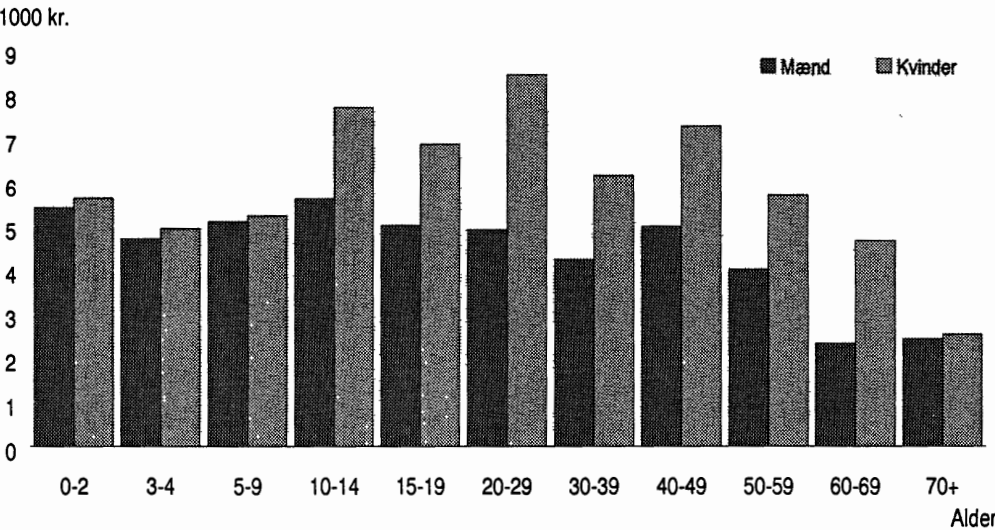
	Drenge/mænd		Piger/kvinder	
	Beklædning	Fodtøj	Beklædning	Fodtøj
	kroner pr. husstand			
0-2 år	3 987	1 421	4 701	938
3-4 år	2 822	1 886	3 934	1 013
5-9 år	3 548	1 546	3 706	1 534
10-14 år	4 166	1 462	5 629	2 068
15-19 år	4 071	945	5 223	1 656
20-29 år	4 118	804	7 236	1 197
30-39 år	3 464	768	5 075	1 103
40-49 år	4 254	741	6 329	961
50-59 år	3 591	417	4 651	1 065
60-69 år	1 994	326	3 864	798
70 år og over	2 030	398	1 848	690

Det bemærkes, at der for alle aldersgrupper købes mere tøj til piger/kvinder end til drenge mænd.

For fodtøjet er billedet noget anderledes, idet der bruges flere penge på fodtøj til små drenge end til små piger. Dette kan måske forekomme overraskende. En nærmere analyse af tallene viser, at der bliver købt flere sko til drengebørnene end til pigebørnene, og at drengeskoene (herunder også støvler) generelt ser ud til at være dyrere. Det skal dog bemærkes, at forbrugsundersøgelsen pga. stikprøvens størrelse kun omfatter et begrænset antal oplysninger om køb af sko til disse talmæssigt begrænsede aldersgrupper, hvorfor stikprøveusikkerheden ikke er uvæsentlig.

Figur 6.

Beklædning og fodtøj efter køn og alder

Figuren belyser det samme som oversigtstabel Y, idet udgifterne til beklædning og fodtøj her er slået sammen. Det ses, at forbruget til piger/kvinder i alle aldersgrupper er højere end forbruget til drenge/mænd. For begge køn ligger de største udgifter pr. person for de helt små børn (der jo hurtigt vokser ud af tøjet) samt for de 10-29-årige. Når alderen når op over 60 år sker der et markant fald i forbruget pr. person - først for mændene og senere også for kvinderne. Specielt om den ældste aldersgruppe - personer på 70 år og over - gælder, at pga. mænds generelt højere dødelighed vil mændene i gruppen generelt være yngre end kvinderne.

Forbrugets sæsonsvingninger

For en del af det ikke-faste forbrug gør sig særlige sæsonmæssige svingninger gældende. Disse svingninger kan belyses via forbrugsundersøgelsen - omend med visse forbehold.

Data i forbrugsundersøgelsen er bl.a. indsamlet via husstandenes regnskabsføring i 2 uger. For de enkelte husstande er disse 2-ugers-perioder spredt jævnt ud over kalenderåret, og der foreligger præcise oplysninger om, hvornår hvert enkelt indkøb mv. er foretaget. Det er derfor muligt at foretage sæsonmæssige opgørelser for denne del af forbruget. For andre dele af forbruget bygger undersøgelsens data derimod på et omfattende interview. For disse oplysninger vides kun, at en bestemt udgift har været afholdt inden for det seneste år, uden at det er muligt at tidsfæste den nærmere.

I den nedenstående oversigtstabel Z indgår derfor kun tal om den del af forbruget, hvorom oplysningerne bygger på regnskabsføringen. Disse tal kan derfor ikke summe op til det samlede forbrug, som det i øvrigt fremgår af forbrugsundersøgelsen. Husstandene er inddelt efter den årstid, hvor de førte regnskab. Vinter er månederne december, januar og februar, forår er marts, april og maj, sommer er juni, juli og august mens efterår er september, oktober og november.

Oversigtstabel Z.

Forbrugets sæsonsvingninger

	Vinter	Forår	Sommer	Efterår
	kroner pr. husstand			
Forbrug ifølge regnskaber i alt	98 100	91 843	91 350	86 896
A Fødevarer	24 427	23 447	22 905	21 259
B Drikkevarer og tobak	10 427	10 579	11 558	10 433
C Beklædning og fodtøj	12 257	11 388	10 071	10 974
D Boligbenyttelse	614	1 500	1 534	1 121
F Boligudstyr, husholdningstjenester o.l.	9 616	6 769	7 513	7 113
G Medicin og lægeudgifter	2 560	2 935	2 280	2 863
I Anden transport og kommunikation	11 454	10 265	10 799	9 609
J Fritidsudstyr, underholdning og rejser	20 418	19 599	18 443	18 859
K Andre varer og tjenester	6 327	5 361	6 247	4 665

Det samlede forbrug i henhold til regnskabsføringen er størst om vinteren (vel bl.a. pga. julen) og lavest om efteråret. Især drikkevarer vejer forholdsvis tungt om sommeren. Boligbenyttelse - når der kun ses på forbrug ifølge husstandenes regnskaber dækker posten stort set kun over reparation af boligen mv. - er størst om foråret og sommeren. Udgifterne til boligudstyr - der bl.a. omfatter en del traditionelle julegaver - vejer tungt om vinteren. Posten fritidsudstyr, underholdning og rejser omfatter bl.a. forlystelser, bøger mv. Derimod indgår egentlige ferierejser i udlandet ikke, idet oplysningerne herom ikke hentes fra regnskaberne. Under 'Andre varer og tjenester' ligger bl.a. alle former for fortæring ude, der især vejer tungt om vinteren (julefrokoster mv.) samt om sommeren (spisning mv. ude i forbindelse med ferier etc.)

For mere præcist at kunne analysere sæsonmæssige udsving i forbruget er det nødvendigt at se på en mere detaljeret forbrugsinddeling. For at demonstrere typiske sæsonudsving i forbruget er der som et kuriosum i oversigtstabel Æ vist forbruget af en række udvalgte varer fordelt på årstider. Tolkningen af forbrugets forskellige størrelse på forskellige årstider overlades til læseren.

Oversigtstabel Æ.

Sæsonudsving for udvalgte varer

	Vinter	Forår	Sommer	Efterår
	kroner pr. husstand			
Ris	132	100	57	78
Roastbeef, engelsk bøf, højreb, tykstegsfilet	219	157	175	158
Oksefilet, entrecote o.l.	96	72	76	74
Ribbenssteg, rullesteg, flæskesteg o.l.	218	200	167	188
Lammekølle	29	40	30	29
Ænder, dybfrost	111	12	22	59
Bayerske-, cocktail-, røgede pølser, røget medister	343	310	456	259
Torsk, kabliau	31	24	12	23
Kærnemælk, citrona, koldskål o.l.	33	65	122	54
Æbler	295	318	237	250
Appelsiner, klementiner, mandariner	397	135	63	191
Jordbær	12	73	388	10
Chokolade	1 002	1 038	655	872
Is, alle slags	294	658	1 088	347
Sodavand	689	587	721	597
Pilsner	1 275	1390	1 641	1 271
Overfrakker, trenchcoats o.l. til mænd	51	15	8	376
Badetøj, shorts, sportsbeklædning til mænd	58	54	244	9
Pyjamas, natkjoler til kvinder	98	33	28	57
Maling, alle slags	206	533	545	250
Taxa	437	388	319	458
Compact-discs	1 023	745	513	642
Telt, soveposer, campingudstyr	15	19	118	8
Spillekort	4	4	47	9
Dukker, bamser, figurer og tilbehør dertil	226	121	126	191
Fyrværkeri	118	0	0	19
Planter, frø og løg til have	166	733	245	291
Afskårne blomster	496	471	430	313
Juletræer, dekorationer, kranse, tørrede blomster mv.	217	43	34	149
Solbriller	18	31	119	2

12. Yderligere information

Mens denne artikel belyser forbrugets struktur etc. i forskellige husstandstyper, findes den mest detaljerede opdeling af forbruget i enkelte forbrugsgrupper i grundoffentliggørelsen af undersøgelsens resultater i indeværende serie, 1999:5.

Her kan findes en tabel, hvor forbruget er opdelt i over 150 underposter, hvoraf over en tredjedel udgøres af føde- og drikkevarer

Undersøgelsens metode er nærmere beskrevet i samme artikel og mere detaljeret i bogen *Forbrugsundersøgelsen. Metodebeskrivelse. Fra dataindsamling til offentliggørelse*.

Servicemuligheder

Undersøgelsens dataindhold er så detaljeret, at kun en begrænset del kan blive publiceret.

På servicebasis er det muligt at få foretaget specialbearbejdninger af materialet. Sådanne serviceopgaver vil normalt adskille sig fra det offentliggjorte ved at være mere detaljerede eller ved at anvende særlige baggrundsoplysninger mv.

Prisen for en egentlig serviceopgave går fra 2.000 kr. ekskl. moms og opefter - alt efter opgavens karakter. Ønskes blot lister med den mest detaljerede forbrugsopdeling inden for et bestemt vareområde men uden fordeling på fx husstandstyper, kan sådanne mod betaling leveres som fotokopier. Prisen herfor udgør 30 kr. pr. side dog mindst 150 kr. ekskl. moms.

Opgørelser for små geografiske områder

Herudover er der - som omtalt på side 21 - udviklet et beregningssystem, der kan give skøn over forbrug mv. i mindre selvvalgte geografiske områder på trods af, at stikprøvens størrelse ikke direkte giver mulighed herfor. Der er udarbejdet et mindre notat herom, som kan fås ved henvendelse til Danmarks Statistik.

Brochure

Servicemulighederne er nærmere beskrevet i en brochure, der kan fås ved henvendelse til Danmarks Statistik.

Næste offentliggørelse

Den første offentliggørelse af tal fra forbrugsundersøgelsen indsamlet i årene 1996-98 og opgjort i 1997-niveau forventes at ske i *Nyt fra Danmarks Statistik* i februar år 2000.

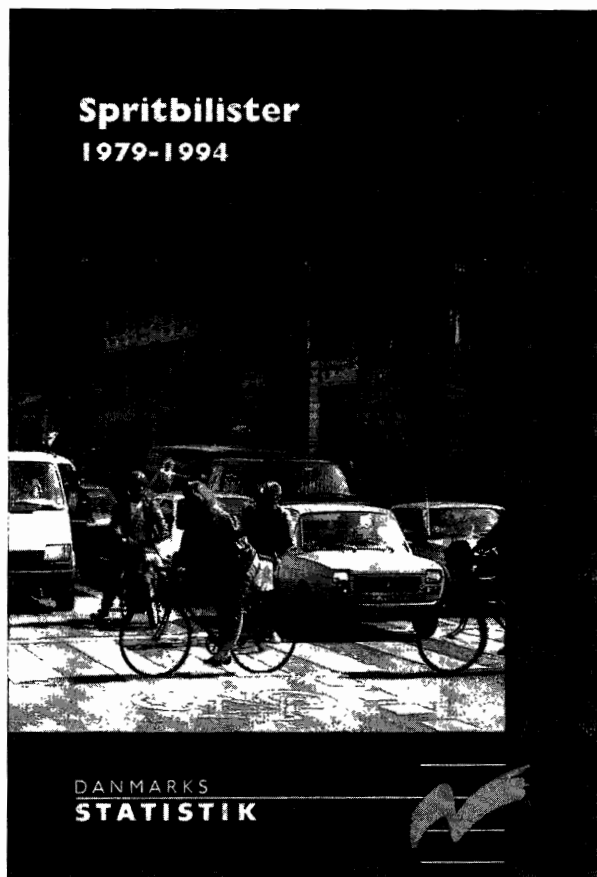
Henvendelse

Bo Møller, tlf. 39 17 34 11 (metode), bom@dst.dk
Dorthe Hansen, tlf. 39 17 34 17 (tal), doh@dst.dk

© Danmarks Statistik 1999
Formidlingscenter
Titel: Indkomst, forbrug og priser
Serie: Statistiske Efterretninger
ISSN 0108-5565

Abonnement tegnes hos Danmarks Statistik,
Sejrøgade 11, 2100 København Ø
Giro 7 11 38 11, fax 39 17 39 99
E-post dst@dst.dk, internet <http://www.dst.dk>
Abonnement: Tlf. 39 17 30 20
Abonnementspris for året 1999 400,00 kr.
inkl. 25 pct. moms.

Enkeltnumre kan købes gennem boghandelen
eller Danmarks Statistik.
Pris: 51,00 kr. inkl. 25 pct. moms.
Ved telefonisk eller skriftlig bestilling tillægges
et ekspeditionsgebyr til dækning af porto mv.
Danmarks Statistiks trykkeri, København

Spritbilister 1979-1994

Spritbilister 1979-1994 giver helt nye informationer om spritbilisters køn, alder og bopælsamt samt social baggrund, uddannelse og stilling. Statistikkerne er baseret på ca. 250.000 spritdomme. Baggrundoplysningerne bygger på statistikregistre i Danmarks Statistik.

- De unges spritkørsel i langt højere grad er ledsaget af færdselsuheld end de ældres.
- De 20-39-årige tegner sig for over halvdelen af alle spritforhold. Men det fald, der generelt er sket i spritbilismen, er især indtruffet for de yngre aldersklasser.
- Enlige og arbejdsløse kører oftere spritkørsel end andre.
- Personer med længerevarende uddannelse kører mindre spritkørsel end personer uden erhvervsuddannelse.

Oplysningerne i *Spritbilister 1979-1994* giver et helt nyt grundlag for at tilrettelægge forebyggende arbejde.

Hvert kapitel består af et tekstafsnit med figurer og oversigts-tabeller samt detaljerede bilagstabeller.

Pris: 132 kr. inkl. 25 % moms (124 sider).

Bogen kan købes i Danmarks Statistik eller i boghandelen.

Danmarks Statistik

Sejrøgade 11
2100 København Ø
Tlf. 39 17 39 17

Publikationssalg:
Tlf. 39 17 30 20

fax 39 17 39 99
e-post: dst@dst.dk
<http://www.dst.dk>

----- INDSEND ELLER FAX KUPONEN TIL DANMARKS STATISTIK -----

KLIP

Undertegnede bestiller:

☐ **Spritbilister 1979-1994**

Pris 132 kr. + ekspeditionsgebyr 20 kr.

Forsendelsen ledsages af faktura og giroindbetalingskort.

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

Navn _____

Adresse _____

Postnummer _____

Tlf.-nr. _____

Danmarks Statistik

Publikationssalg
Sejrøgade 11
+++1210+++
2100 København Ø